Evangélikus Élet

EVANGÉLIKUS HETILAP — *71. évfolyam, 12. szám – 2006. március 19. – Böjt 3. vasárnapja (Oculi)* — Ára: 165 Ft

Magas állami kitüntetéseket adtak át március 13-án *(a nemzeti ünnep miatt egy nappal korábbra tevődött lapzártánk után)* Budapesten, a Néprajzi Múzeumban. *Magyar Bálint* oktatási minisztertől két evangélikus oktatási intézmény vezetője is átvehette a Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjét: *Kolarovszki Zoltán,* a Békéscsabai Evangélikus Gimnázium, Művészeti Szakközépiskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, valamint *Ónodi Szabolcs,* a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium igazgatója.

A díjazottaknak ezúton is gratulálunk!

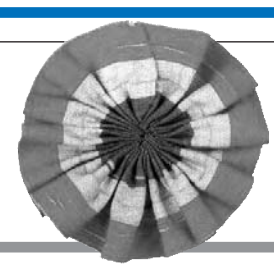

Közszereplők-e az egyházi személyiségek?! ▶ *3. oldal*
A tolmács: Csernus Mariann ▶ *5. oldal*
Évszámoló ▶ *6–7. oldal*
A 20. század nemes forradalma ▶ *8. oldal*
Sírjaik hol domborulnak? ▶ *10. oldal*
Nagyfödémes lutheránus emlékei ▶ *11. oldal*

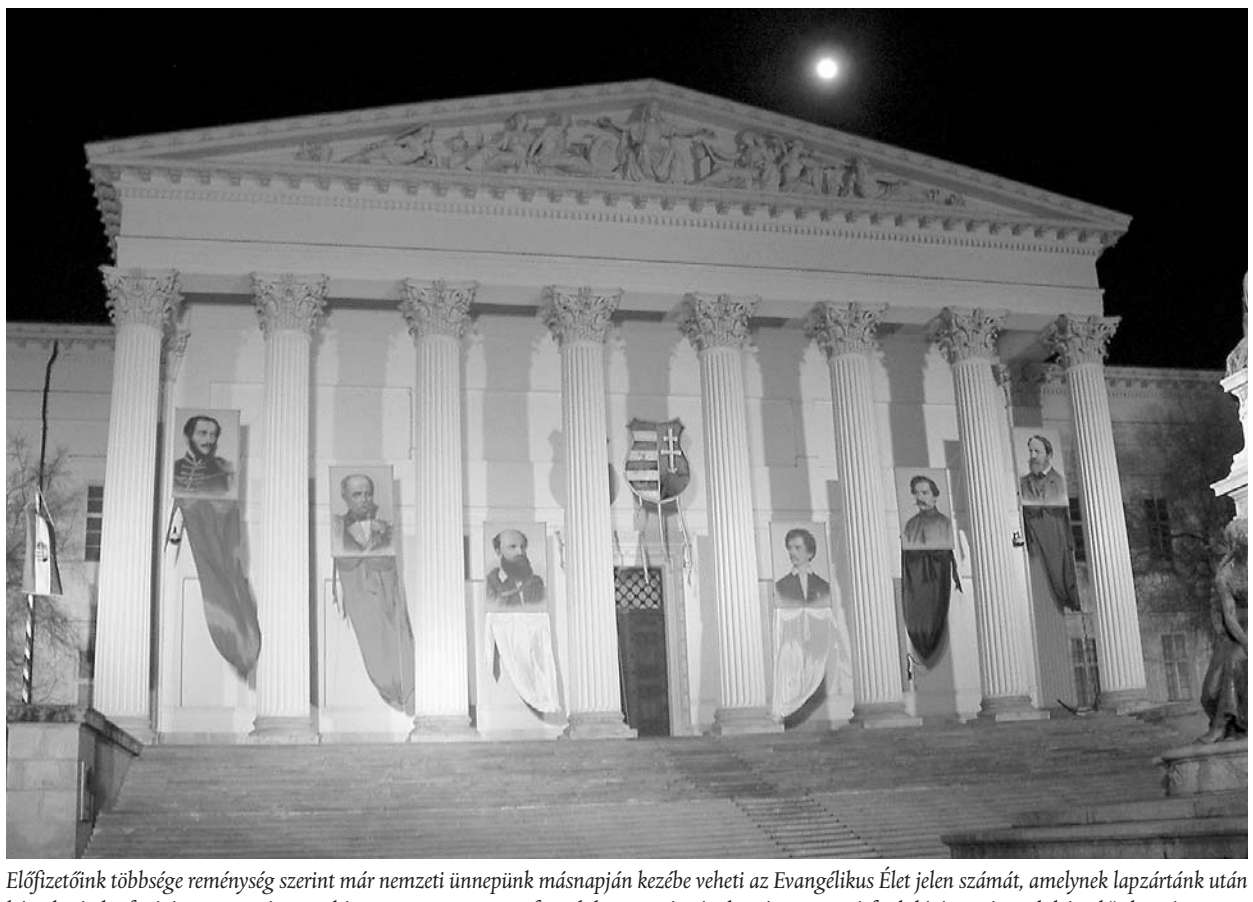

Előfizetőink többsége reménység szerint már nemzeti ünnepünk másnapján kezébe veheti az Evangélikus Élet jelen számát, amelynek lapzártánk után készült címlapfotóján Botta Dénes örökítette meg az 1848-as forradalom nyitányának március 15-i évfordulójára még csak készülő, de már ünnepi díszbe öltöztetett Nemzeti Múzeumot.

Evangélikus sajátságaink az egyházi zenében

▶ Az egyházi zene anyatalaja a liturgia. Bár az egyházi zene nagy része hangversenyeken, orgonaesteken szólal meg, a kérdést mégis az élő istentiszteleti gyakorlat felől kell nézni. A fiatalok általában nem élnek benne a rendszeres istentiszteleti életben. Lehet-e szeretni az evangélikus egyházi zenét, ha az evangélikus istentiszteletet nem érezzük sajátunknak az első orgonaelőjátéktól a gyülekezeti éneken át a befejező énekig?

Mik a jellegzetességei az evangélikus egyházi zenének? Néhányat felsorolok közülük: a) ige- és szentségközpontúság; b) a gyülekezet aktív bekapcsolása; c) nem érdemszerző cselekedet, hanem hálaadás; d) az evangéliumból fakadó muzsika (vö. *Jer, örvendjünk, keresztyének!*); e) a lutheri egyház sajátos hangszere az orgona.

Az evangélikus zeneszerzőknél azt látjuk, hogy – mint az igehirdetők – tusakodnak, megküzdenek a textussal *(Praetorius, Schütz, Bach).* Bach kantátáinak sokszor már a címük jelzi, hogy miben találta meg a zeneszerző a textus súlypontját. Például hetvened vasárnapján: *„Vedd, ami a tied, és menj el."* (Mt 20,14) Bach sajátosan lutheri írásmagyarázatára példa a két passió, sőt a h-moll mise szövegének megragadása is.

Mindebből az látszik, hogy először a lutheránus hit, egyház, liturgia, énekeskönyv megszeretéséig kell eljutni. Nem esztétikai és nem ízlésbeli kérdés ez. Például aki olvasta *Luther* prédikációit, aki ezt „megízlelte" – az már tudja, hogy miért evangélikus. Tehát érzékenység, fogékonyság, ráhangolódás szükséges.

Már említettük, hogy az orgona sajátosan evangélikus hangszer. Mi ennek a történeti magyarázata? *Kálvin* elvetette az orgonát. A római katolikus misében szinte csak másodperceket adtak az orgonajátékra. Ezzel szemben Bach idejében a négyórás (!) liturgiában két teljes óra jutott zenére, így persze bőven kapott időt az orgona is. Ezt jól tükrözi az orgonairodalom is. Az sem véletlen, hogy a barokk orgonaépítészet lutheránus északnémet területen jutott a csúcsra.

A lutheránus orgonairodalom a koráldallamokra épül. Ezeken belül külön helyet foglalnak el Bach korálelőjátékai, amelyekben – *Buxtehude, Pachelbel, Böhm* stb. műveivel ellentétben – nemcsak a dallamnak, hanem a szöveg teológiai és költői tartalmának is fontos szerepe van.

A hangszerek már Schütznél is sajátos szerepet kapnak. Karácsonyi oratóriumában a pásztoroknál furulya, az angyaloknál hegedű, a papoknál harsona kíséri az éneket.

A magyar kóruséletben feladatunk a sajátos evangélikus anyagot képviselni. A római katolikusok tudatosan választják előadásra a gregoriánt és *Palestrinát* stb., a reformátusok a genfi zsoltárokat. Minket pedig olykor az fenyeget, hogy elejtjük a sajátosan evangélikus anyagot. Feladatunk megismerni és énekelni az evangélikus zeneirodalmat!

Fontos, hogy az egyházi zene ne legyen szeszély vagy hangulat dolga. Hagyományainknak ugyanakkor nagyon is megfelel, hogy istentiszteleteinken előtérbe lépett a fúvós zene! A 17. században a német evangélikus városokban óránként más és más templom tornyából szólaltak meg gyönyörű koráljaink fúvós hangszereken.

Lutheri sajátosság a korálelőjáték. Legyen ez mindig szerves része a liturgiának, hiszen előkészít az éneklésre. A gyülekezet felfigyel az ismerős dallamra. Ezért lenne fontos, hogy vegyük komolyan, hogy a második prelúdium mindig korálelőjáték legyen.

■ Gáncs Aladár

BODA ZSUZSA FELVÉTELE

Örömmel adjuk hírül, hogy a Magyarországi Evangélikus Egyház Északi Egyházkerületének gyülekezetei **dr. Fabiny Tamás** lelkészt, tanszékvezető egyetemi tanárt püspökünknek választották.

Az új püspököt
istentisztelet és ünnepi közgyűlés keretében
Ittzés János és D. Szebik Imre püspökök
március 25-én, szombaton 11 órakor Miskolcon,
a belvárosi evangélikus templomban (Hunyadi u. 8.)
iktatják be szolgálatába.

Mindenkit szeretettel hív és vár az egyházkerület presbitériuma.

A Magyar Televízió mindkét csatornája élőben közvetíti az ünnepi istentiszteletet, a Duna Televízió pedig az iktatás másnapján, március 26-án 12.05-től hatvanperces összefoglalót sugároz az iktatásról.

Újra – Krisztusért

▶ Hazánk immáron harmadízben vesz részt Európa legátfogóbb evangélizációs mozgalmában. A ProChrist műholdas evangélizáció *Billy Graham* 1993-ban tartott németországi evangélizációjának a folytatásaként indult; ezen a néven először 1995-ben rendezték meg. Magyarország 2000-ben kapcsolódott be az evangélium hirdetésének e különös formájába. Mivel az igehirdető, *Ulrich Parzany* evangélikus lelkész akkor még a német KIE (CVJM) főtitkára volt, a szervezést a KIE kezdte el, összesen tizenhárom helyszínen. 2003-ban már hatalmas egyházi összefogás eredményeként jött létre a ProChrist védnöki köre, melyben minden nagyobb egyház a legfelsőbb egyházkormányzati szinten képviseltette magát.

Ez évben március 20-tól 27-ig, hétfőtől hétfőig lesz újra ProChrist – ezúttal a müncheni olimpiai csarnokban. Ötvenhárom magyarországi helyszínen több mint kétszáz különböző gyülekezet összefogásának eredményeként lehet művelődési házakban, gyülekezeti imatermekben, esetenként templomokban bekapcsolódni az Európában már húsz országban, ezerháromszáz különböző helyszínen fogható igehirdetés-sorozatba. A magyarországi helyszínek biztosítása mellett a szervezőbizottság azt is felvállalta, hogy segít két kárpátaljai baptista, egy szerbiai baptista és hét erdélyi református gyülekezetnek bekapcsolódni a rendezvénybe. Magyarországon a szervező gyülekezetek zöme református, baptista és evangélikus, de vannak köztük római katolikus és görög katolikus egyházközségek, valamint szabadegyházi közösségek is.

Az érdeklődés felkeltése végett lássuk az egyes esték témáit!
Március 20., hétfő: Na, ez is jól kezdődik! – Ahogyan a kétkedő ámulni tanul
Március 21., kedd: Cunami, terror, halál – Hát Isten meg hol van?
Március 22., szerda: Fő az egészség! – Ki csillapítja gyógyulás utáni vágyakozásunkat?
Március 23., csütörtök: Életre rendelve – Ki ismeri a tíz parancsolatot?
Március 24., péntek: Menny vagy pokol, újjászületés vagy megsemmisülés? – Mi lesz a halál után?
Március 25., szombat: Ha van valamid, akkor vagy csak valaki! – Mit érek én egyáltalán?
Március 26., vasárnap: A biztos többé nem biztos? – Mi segít a félelem ellen?
Március 27., hétfő: Szeretett, megajándékozott és fontos vagy! – Az élet értelme

Az igehirdető újra Ulrich Parzany lesz (ő egyébként ez év adventjében Budapesten és Kiskőrösön fog öt-öt estén át szolgálni). Az alkalmakon lesznek rövid színdarabok, pantomim, interjúk és sok muzsika. Hazánkat képviselve két este föllép a Bolyki Brothers is. A ProChrist-dalt magyar fordításban együtt énekelhetjük majd a többi európai helyszín résztvevőivel. Az utómunkát megkönnyítendő elkészült egy füzet, amely egy hathetes bibliai kurzus segédanyaga azok számára, akiket megérintett Isten Szentlelke.

A ProChrist vonzó és színes, ezáltal kiváló lehetőség arra, hogy az egyháztagokat hitükben erősítse, lelkesítse, továbbá használható eszköz lehet a szó szerinti misszióban is. Aki tudni szeretné, hogy a lakhelye közelében hol lesz ProChrist-evangélizáció, az adatokat megtalálja interneten a *www.prochrist.de/magyar* honlapon, vagy felvilágosítást kaphat telefonon a kiskőrösi lelkészi hivataltól (tel.: 78/311-724).

■ Lupták György

ÉLŐ VÍZ

Hit és tanítás

Látszólag egymásnak nem ellentmondó fogalmak, de mégse azonosak. Sőt ellentét is feszül köztük. Hiszed-e, éled-e, amit tanultál? Vagy megelégszel az evangélium olvasásával, tanításával? Ha ez utóbbi kérdésre igen a válaszunk, becsapjuk magunkat.

Sokan vannak, akik a Biblia tanítását, Isten dolgait csak értelmükkel ragadják meg, és csillogtatni akarják tudásukat. De mit ér az egyre több ismeret, tudásanyag, ha a szív üres marad, ha a szív és az értelem nem cseng egybe? *„Mert nem beszédben áll az Isten országa, hanem erőben."* (1Kor 4,20)

A keresztény hit formálja életünket, erőt ad. A *Csókay András* agysebésszel készített interjúkötet címe: *A hit nem elméleti kérdés* (Kairosz Kiadó, Budapest, 2005). A mondatot persze be is fejezi az interjúalany: *„…hanem kegyelmi valóság."* Valóban. A hitet Istentől kapjuk; nem kiérdemelt jutalom, hanem kegyelmi ajándék. S ezért az ajándékért naponta imádkoznunk kell. A hit nemcsak elménket akarja megvilágosítani, hanem egész lényünket át tudja formálni – akaratunkat és érzéseinket is.

„Zuhanó repülőn nincs ateista." (Csókay András) „Műtét előtt hitetlen emberrel még nem találkoztam." (*Papp Lajos* szívsebész) Vagyis élete kritikus pillanataiban – kimondva vagy kimondatlanul – az is Istenhez fordul, aki korábban (akár éveken, évtizedeken át) távol állt tőle. S talán épp egy ilyen alkalommal találkozik vele.

Isten próbára teszi hitünket. *„…mert akit szeret az Úr, azt megfenyíti, és megostoroz mindenkit, akit fiává fogad."* (Zsid 12,6)

Tanulni, ismeretet szerezni szükséges és jó dolog. Azonban „az olyan vallás, amelynek csupán az agyban van helye, nem ér semmit" *(Spurgeon)*.

Olvastam valahol egy találó metaforát: a hit és az ész összhangja a madár két szárnya. Ha bármelyik hiányzik a kettő közül, repülésünk bizonytalanná válik, le is hullhatunk a mélybe.

■ Csaba Piroska

SEMPER REFORMANDA

„Most már tudjuk, hol vannak a bűneink. A törvény a mi lelkiismeretünkre nehezíti, de Isten leveszi rólunk és a Bárány vállaira helyezi azokat. Ha a bűnök rajtam feküdnének – veszve volnék. Mert erős hatalom a bűn. De szól az Isten: tudom, hogy bűnöd elbírhatatlanul nehéz; azért hát lásd: leveszem rólad, és az én Bárányomra helyezem. Te pedig hidd ezt, mert ha így teszel, szabad vagy a bűntől."

▶▶ *Luther Márton:* Jer, örvendjünk, keresztyének! *(Szabó József fordítása)*

BÖJT 3. VASÁRNAPJA (OCULI) – *Ef 5,1–9*

Keresztények vagyunk

A VASÁRNAP IGÉJE

Énekeskönyvünk egyik énekének vissza-visszatérő kezdősora így hangzik: „Keresztyének vagyunk…" Keresztényként élni azt jelenti: Krisztus követőjeként élni. Pál apostol is erre szólít fel ma minket, amikor ezt írja: *„Legyetek tehát Isten követői, mint szeretett gyermekei…"* (1. vers) Az Isten-követés Krisztus-követésben teljesül. Az istengyermekség az Isten Fiában, Jézus Krisztusban való hitben és az ő követésében valósul meg.

Pál apostol mondatát érthetjük felszólításként: Legyetek *Isten követői!* Szomorú, ha a keresztényeket fel kell szólítani a Krisztusban való hitre és a Krisztus-követésre. Szomorú, mert eszerint mégsem vagyunk igazán keresztények, hiába énekeljük. Szomorú, mert akkor igaz ránk mindaz, amit az apostol felsorol: paráznaság, tisztátalanság, nyerészkedés, szemérmetlenség, ostoba beszéd, kétértelműség. Szomorú, mert ez azt jelenti, hogy nem elég erős a hitünk, minket is meg lehet téveszteni.

Nem véletlenül hangzik Pál apostol figyelmeztetése: *„Senki meg ne tévesszen titeket üres beszédével…"* (6. vers) A körülöttünk lévő világ tele van üres, megtévesztő beszéddel, különösen kampány idején. Mindenki önmagát reklámozza, és emberek, pártok, programok követésére szólít fel. Milyen könnyen bedőlünk ezeknek! Milyen könnyen elfelejtjük, hogy keresztények vagyunk, és nekünk Krisztust kell követnünk, nem pedig halandó személyeket és élettelen szólamokat.

Még veszélyesebb, ha megtévesztő beszéddel a Krisztus követésétől akarnak eltéríteni minket. Életellenes filozófiák, bibliaellenes tanítások, keresztényellenes kijelentések szirénhangjai csábítják különösen a fiatalokat. Az istenellenes sötét hatalom szószólói, a simanyelvű ideológusok, báránybőrbe bújt farkasok könnyen megtévesztik azokat, akik megtéveszthetőek. És bizony mi is könnyen azzá válhatunk, ha Isten igéje helyett az üres, tartalmatlan, de vonzóan csomagolt beszédnek hiszünk. Bizony, nekünk is szól az apostol felszólítása és figyelmeztetése: Legyetek Isten követői! Senki meg ne tévesszen titeket üres beszédével!

De Pál apostol mondatát érthetjük biztatásként is: *Legyetek* Isten követői! Legyetek, mert lehettek! Legyetek úgy, hogy Jézus lába nyomába léptek. Legyetek úgy, hogy az erőt belőle merítitek. Ő ma is segít abban, hogy mit mondjunk, mert igéjét szánkba adja, és abban is, hogy mit cselekedjünk, mert az ő szeretete és halálig menő engedelmessége erőforrás számunkra. Ő valóban odaadta magát értünk áldozati ajándékul az Istennek. Isten rendelkezésére bocsátotta testét és életét, hogy áldozata szabadulás és erőforrás legyen az ő követőinek, Isten gyermekeinek.

Jézus golgotai keresztje az a tájékozódási pont és erőforrás, amelyről sohasem szabad elfordítani a tekintetünket. Az emberek szemében gyalázatos, ám mégis dicsőséges kereszten ő azért adta oda önmagát, hogy az ember élete gyökeres fordulatot vegyen: üldözőjéből követője, ellenségéből munkatársa, szidalmazójából bizonyságtevője, ebben a sötét világban a világosság hordozója legyen.

Így válik életprogrammá számunkra Pál apostol mondata: Legyetek Isten követői! Olyan életprogrammá, amely tisztaságban, szeretetben és világosságban lesz láthatóvá és érezhetővé a környezetünkben. A tiszta élet legyen a mi hitvallásunk! Jézus első követőit arról ismerték meg, hogy szeretetben éltek, tisztán beszéltek. Meglátszott rajtuk, kihez tartoznak, életükkel és szavaikkal bizonyságot tettek arról, kit követnek, ki irányítja az életüket.

Vajon szavainkban és tetteinkben megnyilvánuló életünk a bennünket körülvevő társadalom tükörképe vagy Krisztus követésének kiábrázolása? A körülöttünk élők ráismernek-e Krisztusra, ha minket hallgatnak, és ránk tekintenek? Szavunk és életünk bizonyságtétel-e a családunk, munkahelyünk, lakótársaink és környezetünk előtt? Egy-egy megszólalásunk vagy cselekedetünk után ki merjük-e mondani, hogy mi keresztények vagyunk?

Krisztus követése erőforrás, életprogram, bizonyságtétel és példaadás. Erőforrás és életprogram számunkra, akik Jézusra nézve keresztényként élünk ebben a világban. Bizonyságtétel és példaadás azok számára, akik a mi életünkön keresztül néznek Jézusra.

■ Tamásy Tamás

Imádkozzunk! „Keresztyének vagyunk, / Mert Krisztus neve rajtunk. / A menny, föld Istenét / Urunknak vallja ajkunk. / De Istent Urunknak / Hiába nevezzük, / Ha parancsolatát / Egyszersmind nem tesszük. (…) Urunk, Te adj erőt / Az igaz megtérésre, / Hogy méltók lehessünk / A szép keresztyén névre! / Add, hogy valósággal / Legyünk Krisztus népe, / S építsük üdvünket / Az ő érdemére!" (EÉ 440,1.5)

Oratio œcumenica

[Lelkész:] Irgalmas Istenünk, légy hozzánk kegyelmes, hajolj le hozzánk, és hallgass meg minket, amikor szent Fiad, Jézus Krisztus nevében kérünk!

[Lektor:] Mennyei Atyánk! Add, hogy a bűn, a gyűlölet, a harc farkastörvényei közepette szent Fiadnak, a szelíd és ártatlan Bárának a példáját kövessük: soha ne viszonozzuk gonosszal a gonoszt, hanem a rosszat mindenkor jóval győzzük le! Segíts, hogy soha ne fogyjon el a türelmünk, ne hidegüljön meg a szeretetünk, és mindig készek legyünk megbocsátani az ellenünk vétkezőknek! Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Mennyei Atyánk! Ne engedd, hogy lebecsüljük a minket kísértő gonosz erejét, de ne hagyj kétségben afelől, hogy a te szereteted megtartó ereje nagyobb! Add, hogy soha ne legyünk restek szembeszállni bűneinkkel! Ne hagyj magunkra ebben a harcban, hanem taníts bízni Fiad keresztjének erejében! Mutasd meg, hogy bár ő a gonosz legyőzője, győzelme hit által a miénk lehet! Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Mennyei Atyánk! Hívj szolgákat aratásodba, hiszen azt akarod, hogy minden ember üdvözüljön, és az igazság megismerésére jusson. Áldd meg a hittudományi egyetem hallgatóit, akik a böjti időben gyülekezetekbe készülnek igéd hirdetésére! Szentlelked erősítse hitüket, hogy alkalmas vagy alkalmatlan időben is a te nevedben szóljanak és szolgáljanak az örömhírrel minél több embernek! Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Mennyei Atyánk! Vigasztalás Istene! Tekints betegeinkre! Erősítsd őket igéddel, és adj nekik újra egészséget! Vedd körül szereteteddel azokat, akik gyászolnak, akik egyedül vannak, akik kiszakadtak az emberi közösségből; állíts melléjük hű társakat, és győzd meg őket arról, hogy sem halál, sem élet, sem jelenvalók, sem eljövendők nem választhatnak el a te szeretetedtől! Jézus Krisztusért kérünk,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lelkész:] Irgalmas Istenünk, adj erőt mindnyájunknak, hogy mindvégig megálljunk a hitben, és halálunk óráján fogadj be országod el nem múló örömébe, az Úr Jézus Krisztusért, aki veled és a Szentlélekkel Isten, él és uralkodik mindörökkön-örökké.

[Gyülekezet:] Ámen.

VEGYÜK KÉZBE A LITURGIKUS KÖNYVET 9.

Áhítatok

▶ **A *Liturgikus könyv Áhítatformák* címen két olyan modellt tár elénk (az 525. oldaltól), amely egyéni és közösségi elcsendesedésre egyaránt alkalmas. Tudjuk, hogy az áhítat alapjában véve kötetlen műfaj, mégis azt tapasztaljuk, hogy az idő múlásával kialakulnak rögzített formák. Az úgynevezett „szabad áhítat" is többnyire ekképpen alakul: ének, imádság, igeolvasás, *Miatyánk,* ének. A *Liturgikus könyvben* található két példa nemcsak az Istennel való találkozáshoz méltó, szép formát biztosít, hanem rugalmas mozgásteret is kínál.**

A *Liturgikus könyv* áhítatformái közül az első a *Könyörgés* címet viseli. Az alcím utal arra, hogy a litánia ősi rendjéről van szó, abban a formában, ahogyan reformátorunk szerette és használta. Az ő gyakorlata nyomán évszázadokon keresztül hozzátartozott az evangélikus kegyességhez ennek a rendnek a közös imádkozása. Aki – akár gyülekezetben, akár kisebb közösségben – kipróbálta már ezt a formát, átélhette, hogy milyen nagyszerű élmény belekapcsolódni a mélyen biblikus, a lutheri teológiát lényegre törően összefoglaló, a keresztény élet egészét átfogó könyörgésbe. Ősi szokás szerint ez a rend is a zsoltár hangján indul el (a LK a Luther-zsoltár parafrázisát – énekeskönyvünk 402. énekének 1., 2. és 5. versszakát – ajánlja).

Maga a könyörgés – a bevezető Krisztus-imádat, *Kyrie* után – több részre tagolódik. Az első szakasz a keresztény ember szelleme előtt felsejlő veszedelmekről szól; ebben azért könyörgünk, hogy Isten mentsen meg bennünket a kísértéstől, a betegségtől, a háborútól, az ördögi csalástól és furfangtól, illetve az örök haláltól – őrizz meg, segíts meg, ments meg minket, Úristen! A második szakasz Krisztus születésére, szenvedésére, halálára és feltámadására tekintve könyörög, Isten segítségét kérve az utolsó órán és az utolsó ítéletben. A harmadik szakasz az egyház hangját képviseli. A bűnösök és mégis Istenhez tartozók közösségében az imádság meghallgatásáért könyörög, összefoglalva mindazt, amire Isten népének szüksége van. A negyedik szakasz tágabbra nyitja a kört. Imádkozik vezetőinkért, otthonunkért és a szükséges táplálékért. De könyörög a veszélyben levő emberekért, a várandós édesanyákért, a gyermekekért és a betegekért, a magányosokért és az elhagyottakért, sőt még ellenségeinkért és az Isten ellen forduló káromlókért is.

Ez a csodálatos sorozat – mintegy összefoglalásként – az ősi *Agnus Dei* imádságban csúcsosodik ki, megszólítva az Isten Bárányát, aki a világ bűnét hordozza, kérve azt, hogy irgalmazzon nekünk, és ő adjon békességet.

A nap imádsága – ahogyan ezt a kollekta feszes műfajától megszoktuk – egyetlen kérésben mondja el és zárja le az addig elhangzottakat: „Mindenható, örök Istenünk, aki Szentlelkeddel megszenteled és vezeted egész egyházadat, hallgasd meg könyörgésünket, és add meg népednek, hogy kegyelmedből igaz hitben szolgáljunk téged, a mi Urunk Jézus Krisztus által. Ámen."

Ezután – a *Miatyánkot* követően – háromféle befejezés kínálkozik. Mindhárom magába foglalja a napszaknak megfelelő éneket, majd az áldó formulát. *Reggel:* „Szent angyalod legyen velünk, hogy a gonosz ellenség erőt ne vehessen rajtunk! Az Úr áldjon meg minket, védelmezzen minden rossztól, és vezessen el az örök életre!" *Délben:* „Maradj velünk, Urunk, a nap minden órájában, áldásod kísérje munkánkat, segítsd elvégezni tőled kapott feladatainkat! Az Úr áldjon meg minket, védelmezzen minden rossztól, és vezessen el az örök életre!" *Este:* „Urunk, légy velünk, ha virrasztunk; őrizd álmunkat, ha alszunk. Hadd legyünk Krisztussal ébren, és elnyugodjunk békességben. Nyugodalmas éjszakát és üdvösséges véget ajándékozzon nekünk a mindenható és irgalmas Isten, az Atya és a Fiú és a Szentlélek."

LITURGIKUS SAROK

A *Gyülekezeti liturgikus könyvben* (GyLK) ezt az áhítatformát is kézbe veheti majd minden ez iránt érdeklődő evangélikus, de a szöveg már most is letölthető egyházunk honlapjáról *(www.lutheran.hu),* az *Evangélikus istentisztelet – Liturgikus könyv* anyagából. (Az a Krisztus-dicséret úgyszintén, amelyről jövő heti számunkban részletesen szólunk.)

■ Hafenscher Károly (ifj.)

LAPUNK OLVASHATÓ A VILÁGHÁLÓN IS A WWW.EVELET.HU CÍMEN.

Közszereplők-e az egyházi személyiségek?!

A mulasztások, az elhallgatások mindig visszaütnek. A közösségek életében éppen úgy, mint személyes sorsunkban.

Ma már szinte egyöntetű a megítélés a tekintetben – ami persze nem visz közelebb a megoldáshoz –, hogy hiba volt nem feldolgozni és érdemben lezárni az úgynevezett ügynökkérdést a rendszerváltozáskor. Érthető volt az attól való félelem, hogy nincs teljesen igazságos út, egy kalap alá kerülhetnek azok, akik senkinek nem ártottak, és azok, akiket netán súlyos bűnök terhelnek.

Bizonyára visszatartó tényező volt, hogy – a hírek szerint – valamennyi új demokratikus párt soraiban megtalálhatók voltak az ügynökügy érintettjei. És kétségtelen, hogy *Antall József* miniszterelnök óvatos álláspontjában szerepet játszott a lelkészek, a püspökök, az egyházak érintettsége. Tisztában volt azzal, hogy az új demokratikus rendszer és egyáltalán az átalakulás hitelessége tekintetében, a továbbiakban pedig a társadalmi megújulás terén milyen jelentős az egyházak szerepe, és nem akarta ezt beárnyékolni, veszélyeztetni.

De a mégoly érthető, menthető megalkuvások is visszaütnek. A társadalom átesett volna a természetes sokkon, maguk az érintettek, családjuk, környezetük úgyszintén; mindenki dönthetett volna a hogyan továbbról, és másfél évtized elteltével nem nehezítené az együttélést az olykor még mindig Demoklész-kardként is használt ügynöktéma.

Az természetesen nem igaz, hogy nem érdekli a társadalmat – és benne az egyházat – az ügynökkérdés. Nem érdeklik az álmegoldások, a nyilvánvaló szubjektivitás, az elfogultságok, a „másik táborban" keresett és megtalált ügynökök, az „én ügynököm jó ember, a tied ártott" túlélő gondolkodás jegyében. Nem vevő a társadalom az ítélkezésre és a szerecsenmosdatásra sem; fogyó reménykedéssel szeretné megismerni, amennyire ez lehetséges, az igazságot. Törvényes keretek között, nem részrehajlóan. És ez az, amit mindeddig nem sikerült az egymást váltó parlamenteknek megoldaniuk.

A válaszra váró kérdések egyike az egyházak, az egyházi személyiségek magatartása, szerepe a négy évtizedes diktatúrában. Ez persze lényegesen nagyobb téma, mint az ügynökügy, de ez utóbbi is fontos részt jelent. Ezért is bízott meg egyházunk szakértő bizottságot a ránk vonatkozó anyag feldolgozásával, a jelenlegi törvény és a reménység szerint további kutatást lehetővé tevő törvények alapján. A katolikus egyház is – hagyományainak megfelelően – saját háza táján maga akar vizsgálódni.

Találó a hasonlat, hogy az érdemi szembesülés hiányában olykor egész váratlanul, búvópatakként tör fel a téma valamely aspektusa.

Most egy, a közvélemény értetlenségét kiváltó kérdés is előkerült: közszereplők-e az egyházi vezetők, illetve általában az egyházi személyek? A probléma aktualitását az adta, hogy a jelenlegi törvény csak a közszereplők esetében engedélyezi a kutatást, esetleges ügynökmúltjuk feltárását és nyilvánosságra hozatalát. A törvény meghatározza a közszereplő fogalmát; lényege, hogy a közszereplő részt vesz a közhatalom gyakorlásában, és jelentős társadalmi befolyással rendelkezik.

Végül is azonban a törvény megadja a jogot arra, hogy maguk a társadalom tagjai nyilatkozzanak közszereplő mivoltukról. Ez vonatkozik az egyházi vezetőkre is. Ezért amikor még az elmúlt évben egy internetes újságíró egyházi személyiségek anyagát kérte ki a Történeti Hivatalból, az intézmény megkérdezte a szereplőket, és a nemleges válaszról értesítette a zsurnalisztát. Ezt követően a sajtómunkás az eljárás miatt beperelte a hivatalt. A tárgyaláson a bíró úgy döntött, hogy júniusban, a következő tárgyaláson meghallgatja nemcsak a hivatalt, hanem a nemleges választ adókat is. Ez a történet kapott most nyilvánosságot, azért is borzolva a kedélyeket, mert nem nagyon érthető, hogy miről is van szó.

Engem is megkérdezett tavaly a Történeti Hivatal arról, hogy közszereplőnek tekintem-e magam. Egyházon belül, illetve parlamenti képviselőket is megkérdezve egyeztettem az ügyben. Egyértelmű volt, hogy a törvény szellemében az egyházi személyiségek nem közszereplők. Ugyanis nem gyakorolnak közhatalmat. Az 1990. évi IV. törvény alapvető e tekintetben is. Megtörtént állam és egyház szétválasztása.

Jellemző, hogy többnyire azok szeretnék az egyházi oldalt vizsgálni, akik egyébként állam és egyház következetes szétválasztásának a hívei. Természetesen ha egy törvény az adatok teljes feltárásáról rendelkezne, akkor ez mint állampolgárokat az egyházi tisztségviselőket is érintené.

A tájékoztatás szerint *Bosák Nándor, Seregély István, Veres András* katolikus püspökök, *Zoltai Gusztáv,* a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének (Mazsihisz) ügyvezető igazgatója, *Szebik Imre* evangélikus elnök-püspök és magam nyilatkoztunk úgy, hogy a törvény értelmében nem vagyunk közszereplők.

Az elutasítással együtt jeleztem, hogy aki igényli, annak készséggel átadom anyagomat, amely meghatározóan a rólam szóló jelentéseket tartalmazza. Mindnyájunk érdeke a tisztánlátás. Ez a közszereplő-epizód nem jelentős, de jellemző része a történetnek.

A nagy kérdés az, milyen volt az egyházak, egyházi személyek magatartása, tevékenysége a diktatúra évtizedeiben. Az, hogy erre korrekt válasz adassék, elemi érdeke minden egyháznak.

Lehet, hogy túl optimista vagyok, ha úgy vélem, a „titkok" feltárását követően inkább pozitív lesz az egyenleg, mint elmarasztaló. Az fog kiderülni, hogy a megtört, jelentésre kötelezett lelkészek többsége – akár az Állami Egyházügyi Hivatalnak, akár a Belügyminisztériumnak jelentve – nem ártott, sőt próbálta jobb belátásra bírni az elnyomókat. Kevés lesz a valóban elítélendő, ártalmas, az elvárásokra rálicitáló magatartás.

Azért is vélekedem így, mert az egyház megalkuvását éppenséggel nem titkosszolgálati eszközökkel igényelte a diktatúra, hanem nagyon is nyilvánosan, hivatalosan. Az egyházi vezetőknek Csehszlovákia megszállásától az afganisztáni kalandig ki kellett állniuk a szovjet rendszer mellett, közben szigorúan fegyelmezve azokat a lelkészeket, akik netán szót mertek emelni az elvárások szolgalelkű teljesítése miatt. Nem is szólva azokról, akik a magyarság sorskérdéseit – az abortusz teljes liberalizálását, a határainkon túl élő magyarok helyzetét, és így tovább – merték megemlíteni.

Nem fekete-fehér a múlt; igényes, összetett, elfogulatlan kell, hogy legyen a feldolgozás. Van, amitől egyértelműen el kell határolódni – e téren, úgy vélem, sokat is tettünk a kilencvenes években –, és van, amiben vállalható a kontinuitás. Mai egyházi életünk számos értéke erősíti ezt a megközelítést.

■ FRENKL RÓBERT

Ifjak szónokoltak

Idén első alkalommal tartottak Ordass Lajos-emléknapot a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégiumban, megidézve az intézmény egykori diákjának, majd névadójának, a későbbi evangélikus püspöknek az életútját. Ezzel egy időben rendezték meg március 9–10-én a hagyományos Ordass Lajos országos retorikaversenyt, melyre ezúttal húsz középiskolás érkezett az ország különböző gimnáziumaiból.

Az indulók között egy „magiszter" is volt, aki visszatérő vendége a tudáspróbának. Ő az érvényesülésről, a tisztességről és a siker titkáról beszélt, míg a „primerek" arról szóltak, hogy mi a játék szerepe társadalmunkban. A második napon a résztvevők feladata az volt, hogy húsz perc alatt írjanak egy kétperces beszédet a helyben kapott témákból választva, majd pedig adják elő. A legkedveltebb a „nézzük vagy olvassuk a mesét?" kérdés volt. A fiatalok továbbá választhattak a következő témákból is: Mi az, ami az emberben a hatalom utáni vágyat serkenti? Ha nyelvszépségversenyt rendeznénk, melyik nyelv lenne az első? Valóság-e a valóság-show? Mi a véleményed a márkafüggőségről? A zsűri által ajánlott tárgy ez volt: Hogyan adnál baráti tanácsot annak, aki éppen összeveszett az édesapjával? A zsűri kiemelten figyelte az előadásmódot, a hangzást, a stílust, a szerkesztést, illetve az összbenyomást.

A bírák a következőképpen értékeltek: *Zászkaliczky Pál* lelkész, az Ordass Lajos Baráti Kör titkára szerint rögtönözni annak szabad, aki alaposan felkészül, s ezen a versenyen az ifjú rétorok becsületes munkát végeztek. *Dr. Pálos László,* a bonyhádi gimnázium örökös magyartanára elmondta, hogy az elméleti felkészülés erősebb volt, mint a gyakorlati, az anyaggyűjtés viszont sokrétűnek bizonyult. *Dr. Rókusfalvy Pál* professzor, az Ordass Lajos Baráti Kör tagja szerint a szócséplés korát éljük, amikor hiányzik a tett, amely hitelesíti a kimondott szót – a versenyző fiatalokat viszont hitelesnek értékelte. A zsűri elnöke, *dr. Töttős Gábor* főiskolai docens e szavakkal zárta a versenyt: „A közjó, szeretet, hit dolgát akarja szolgálni ez a próba. A hit elegendő alap arra, hogy amit szeretnénk átadni, meg is tehessük, közölhessük gondolatainkat másokkal."

Az Ordass Lajos országos retorikaverseny első díjában *Héjja Márk* (Orosházi Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium) és *Portörő Ádám* (győri Révai Miklós Gimnázium) osztozott, míg a képzeletbeli dobogó második fokára *Markó László* (balassagyarmati Balassi Bálint Gimnázium) és *Szőts Imola* (bonyhádi evangélikus gimnázium) állhatott.

■ MÁTÉ RÉKA

A SZERZŐ FELVÉTELE

Héjja Márk és Portörő Ádám

Tavaszi szél – délről

ÉGTÁJOLÓ

Tekintettel rovatunk tájoló feladatára is, keresem a választ az Egyházak Világtanácsának (EVT) a kilencedik nagygyűlésén kapott impulzusok alapján: vajon „honnan fúj a szél", merre vesz irányt az ökumené hajója a 21. század elején? A keresztény világszervezetek hétévenként rendezett nagygyűlései – a találkozás, a megélt közösség élményén túl – útjelző táblák, melyek aktuális prioritásokat, irányokat határoznak meg. Ez többnyire már a mottókban jól tükröződik. Így volt ez a Lutheránus Világszövetség (LVSZ) három éve Kanadában tartott nagygyűlésén is, melynek jelmondata világunk betegségére utalt: *„A világ gyógyulásáért"*. Ebbe az irányba mutatott tovább az EVT Porto Alegre-i világgyűlésének mottója: *„Isten, kegyelmed szerint formáld át a világot!"*

Deformáció – reformáció – transzformáció

Manapság a haladás, a fejlődés legelfogultabb hívei is beismerik világunk súlyos torzulásait, deformálódását. Keserűen tapasztaljuk ezt a teremtett világ felborult rendjében, a lassan már mindennapos létünket fenyegető klímaváltozásban, az életet védő és hordozó kisközösségek, a család, a házasság válságában, széthullásában, az erőszak, a terror pusztításában. Mindezek nem tőlünk független, elháríthatatlan sorscsapások rajtunk, hanem az emberi rövidlátás, elvakult önzés, a bűn következményei. Ennek tisztán látása, néven nevezése, megvallása – a gyógyulás, az átformálódás előfeltétele.

A böjti önvizsgálatot természetesen magunkon kell kezdenünk. Vajon mennyiben felelünk mi, keresztények, egyházak a világ romlásáért?! Nehezen tudok szabadulni a neves német teológus és pszichoterapeuta, *Eugen Drewermann* kemény diagnózisától, mely szerint a mai egyház gyakran *„elnéz a dolgok fölött, és ezt még erénynek is tartja… Múljék el ez az egyház!"* S mivel – úgy tűnik – ez az egyház nem igazán akar „elmúlni", az éles szavú kritikus a közelmúltban kilépett a német katolikus egyházból…

Nem gondolom, hogy ez lenne a megoldás, mint ahogy *Luther Márton* sem lépett ki kora deformált egyházából, hanem megpróbálta belülről megújítani, reformálni. Nem véletlen, hogy egyházújító 95 tételét éppen megtérésre szóló felhívással intonálta: *„Mikor Urunk és Mesterünk azt mondta: »Térjetek meg!« – azt akarta, hogy a hívek egész élete bűnbánatra térés legyen."*

A belső megtérés, Isten kegyelmének egész életünket átformáló befogadása tehet képessé bennünket arra, hogy a körülöttünk lévő világ átformálásához is jó reménységgel fogjunk hozzá. Ez már nem egyszerűen reformáció – valaminek az eredeti arculatára való visszaformálása –, hanem inkább transzformáció, azaz átformálás, átalakítás, átalakulás. Ez a kifejezés az LVSZ 2004-ben elfogadott missziói koncepciójának is egyik kulcsfogalma. Az egyház missziójának teológiai alapvetéséről szóló szakaszban ezt olvassuk: „Az átváltozást – transzformációt – nem szabad összetéveszteni a változással és a fejlődéssel és az ezekkel együtt járó diadallal. Ez elsősorban Isten kegyelmének a munkája a természetben és a Szentlélek folyamatos munkája egyénekben Krisztus által és az egész világban az egyházon keresztül…"

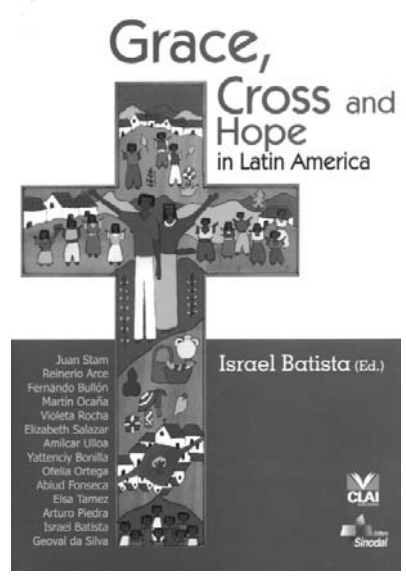

Kegyelem – kereszt – reménység

Mi itt Közép-Európában főleg nyugati és északi teológián tájékozódunk. Eddig keveset profitáltunk a latin-amerikai kereszténység teológiai felismeréseinek gyümölcseiből, pedig friss tavaszi szelek fújnak dél felől. Ebből engedett be valamit az *Ablaknyitás* című remek kötet (Luther Kiadó, Budapest, 2004), amelyben értékes tanulmányt olvashatunk az úgynevezett felszabadításteológiáról *Gömböcz Elvirától,* az Evangélikus Hittudományi Egyetemünk doktoranduszától. Ő idézi *Gustavo Gutiérrez* klasszikus definícióját: „Ez a teológia nem áll meg ott, hogy csupán reflektál a világra, hanem megpróbál részese lenni annak a folyamatnak, amely átformálja a világot." A perui teológiai tanár szavait hitelesíti, hogy chilei nyomornegyedek szegényei között dolgozik.

Ez a teológia nem „elnéz a dolgok felett", hanem konfrontálódik velük a jobbítás, a transzformálás reményében. Mindezen erőfeszítések hajtóereje, cselekvő alanya – amint a brazíliai nagygyűlés mottója is hirdeti – Isten transzformáló kegyelme.

Israel Batista kubai lelkész, a Latin-amerikai Egyházak Tanácsának főtitkára, a *Kegyelem, kereszt, reménység* című kötet szerkesztője hangsúlyozza az apostoli bizonyságtétel aktualitását deformált világunkban: *„…ahol megnövekedett a bűn, ott még bőségesebben kiáradt a kegyelem…"* (Róm 5,20) Az áradó kegyelem sodrásának erejét, mozgósító örömét tapasztalhattuk meg dél-amerikai testvéreink között, és erről üzennek énekeik éppúgy, mint teológiai műveik.

Kegyelmet nem ismerő világunkban, amely állandóan fokozódó teljesítményre és fogyasztásra akar kényszeríteni, valódi felszabadító erő Jézus hívó szava: *„Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok, és meg vagytok terhelve, és én megnyugvást adok nektek."* (Mt 11,28) A „soha nem elég" szorításában vergődő erőtlenek számára igazi görcsoldó orvosság az *„elég néked az én kegyelmem, mert az én erőm erőtlenség által ér célhoz"* örömhíre (2Kor 12,9).

Lehet, hogy számunkra néha már üres köszönőformulává fakul a dinamikus apostoli üdvözlet a szószéki szolgálat elején: *„Kegyelem néktek…"* Lehet, hogy megkopott dogmatikai tétellé dermedt reformátor eleink *„sola gratia"* hitvallása.

Téli álomból való ébredésre serkent most a délről, Dél-Amerika felől érkező üde tavaszi szél aktuális böjti üzenete: „Kegyelem + kereszt + reménység" – egymásból fakadó isteni ajándékok. Ahogy kubai testvérünk vallja: *„A kegyelem Isten adománya minden reménytelenséggel szemben."*

Változzunk, hogy változtathassunk! A transzformáció esélyét 2006 böjtje, a magyarországi tavasz is magában rejti és felkínálja…

Vajon tudunk-e, merünk-e élni vele?!

Gáncs Péter püspök
(Déli Egyházkerület)

Sólyom László köztársasági elnök Rómában

Sólyom László köztársasági elnök március 7-én kétnapos látogatásra érkezett Rómába, ahol megbeszélést folytatott *Carlo Azeglio Ciampi* olasz államfővel, majd felesége társaságában részt vett a Bartók-évad megnyitó koncertjén.

Március 8-án délelőtt tíz órakor Sólyom László államfő koszorút helyezett el annál az épületnél, amelyben 1956 után menekült magyar diákok laktak az olasz állam és a Vatikán közös anyagi támogatásával. Az eseményen a hivatalos delegáción kívül részt vett *Kovács István* római és *Erdődy Gábor* szentszéki nagykövet, valamint *Németh László* prelátus, a római Pápai Magyar Intézet rektora. Számos római magyar – köztük '56-os menekültek: *Mihályi Géza* újságíró és *Ungár Ferenc* firenzei tiszteletbeli konzul – mellett a Vatikáni Rádió magyar szerkesztőségének munkatársai is jelen voltak a koszorúzáson.

VR/Magyar Kurír

Izraeli bocsánatkérés a názáreti robbantás miatt

Egy izraeli férfi feleségével és gyermekével petárdákat robbantott fel a názáreti bazilika altemplomában március 3-án délután, miközben a felső részen a keresztúti ájtatosságot végezték a hívek. A támadókat elfogták, de a keresztény és mohamedán vezetők a polgármesterrel és polgári vezetőkkel együtt csak hosszas várakozás után tudták „kimenekíteni" őket a helyszínről – a robbantás hallatán a bazilika körül összegyűlt feldühödött tömeg miatt.

Az izraeli vezetők még aznap éjszaka hivatalosan bocsánatot kértek *Giovanni Lajolo* érsektől, a Vatikán államközi kapcsolatokért felelős titkárától, *Michel Sabbah* jeruzsálemi pátriárkától és *Pierbattista Pizzaballa* szentföldi ferences custostól.

Március 4-én a latin pátriárka, a szentföldi custos és a galileai egyházi vezetők közös nyilatkozatot adtak ki, amelyben értékelték az izraeli hatóságok bocsánatkérését: „Ebben a történtek súlyosságának elismerését és a nevelési erőfeszítések fontosságát látjuk, amelyekre szükség van a hasonló esetek elkerülése érdekében minden körülmények között." Továbbá köszönetet mondtak a különböző vallású embereknek, akik Názáretben pénteken összegyűltek a szent helyek és a bazilika megvédésére.

„Ez a robbantás azt mutatja, hogy a vallási és nemzeti nevelésnek megújulásra van szüksége" – hangsúlyozzák a nyilatkozatban. A vallási nevelésnek minden hívőt arra kell sarkallnia, hogy tisztelje és elfogadja azokat, akik más vallást követnek, valamint minden hívőt meg kell szabadítania a fanatikus viselkedésformáktól, amelyek mások megsemmisítéséhez és mások elleni támadásokhoz vezetnek.

A vallási vezetők végül közös nyilatkozatukban hangsúlyozták a szent helyek tiszteletben tartásának szükségességét, vallási hovatartozástól függetlenül.

VR/Magyar Kurír

Református ördögűző

A Református Világszövetség elnökhelyettesét, *Gottfried Lochert* választották az einsiedelni kolostor első református ördögűző mesterévé. A Freiburgi Egyetem Ökumenikus Teológiai Tanszékének docenseként is tevékenykedő lelkész március elején több napon át szolgált a Benedek-rendi szerzetesközösségben, ahol nyolcvankét szerzetesnek tartott előadásokat az ördögűzésről.

„Ha a szerzetesek lelkisége és a református lelkész teológiája találkozik egymással, akkor nem is sejtett lehetőségek tárulnak fel az ökumené területén" – nyilatkozta sajtóközleményében Gottfried Locher.

Forrás: PaxPress

„Krisztus világossága ragyog mindannyiunkra"

Megkezdődött a III. európai ökumenikus nagygyűlés zarándoklata

Az európai integráció régi és újkori folyamatában egyaránt fontos szerepet töltöttek be a keresztény egyházak és az általuk képviselt értékek. Még a jogi kategóriákban, gazdasági rendelkezésekben és politikai állásfoglalásokban is – amelyekben felismerhetők az igazságosságnak, a méltányosságnak és a szolidaritásnak a jelei – nyilvánvalóan érzékelhető a bibliai értékrend megalapozó volta. Ez még akkor is igaz, ha az Európai Unió alkotmánytervezetében az erre való kifejezett hivatkozástól a tagországok többsége – köztük Magyarország is – elzárkózott.

Az a tény, hogy Európa kultúrája, jogrendje, társadalmi normája, gazdasági etikája elválaszthatatlan a bibliai hagyománytól, minden nehézség ellenére megerősíti az európai keresztény egyházakat abban, hogy Krisztustól kapott ökumenikus megbízatásukat kifejezetten az európai integráció összefüggésében és annak folyamatához kötötten is meg kell élniük. Ennek az indíttatásnak és meggyőződésnek lett az eredménye a bázeli (1989), illetve a grazi (1997) úgynevezett I. és II. európai ökumenikus nagygyűlés, valamint a *Charta Oecumenica* címet viselő európai ökumenikus vezérfonal, amelyet Strasbourgban 2001-ben írtak alá.

E folyamat újabb fontos stációja volt az Európai Egyházak Konferenciája tagegyházai és az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsa képviselőinek a találkozója, amelyet január 24. és 27. között tartottak Rómában; ez volt a III. európai ökumenikus nagygyűlés első állomása. A tervek szerint ezt a nagygyűlés egy „zarándoklat" formájában rendezik meg. Következő állomása reménység szerint országos és helyi ökumenikus programok sorozata lesz Európa-szerte; ezt 2007 februárjában egy nagyszabású wittenbergi találkozó követi. A zarándoklat a III. európai ökumenikus nagygyűlés záróalkalmával fejeződik be 2007 szeptemberében Nagyszebenben.

A római találkozó résztvevői az alábbi levéllel fordulnak az európai keresztényekhez.

Kedves Testvérek a Krisztusban szerte Európában!

Kegyelem és békesség mindannyiótoknak!

Európai egyházak, püspöki konferenciák, mozgalmak és ökumenikus szervezetek képviselőiként negyvennégy országból gyűltünk össze 2006. január 24. és 27. között Rómában. A Krisztus-hívők egységéért folytatott 2006. évi imahét utolsó napjaiban találkoztunk, hogy közös imádsággal és együttes gondolkodással vegye kezdetét a III. európai ökumenikus nagygyűlés.

Elkötelezvén magunkat e közös ökumenikus „zarándoklatra", a bizalomnak és az egymás jobb megértésének növekedésén fáradoztunk, és ezért imádkoztunk. Arra törekedtünk, hogy azt a lelkiséget erősítsük magunkban és egymás között is, amely az Isten Igéjében gyökerezik. Hisszük, hogy imádság és cselekedetek által megelevenedhet az ökumenikus mozgalom iránti lelkesedés. Felbátorítva érezzük magunkat, hogy az egy Istenhez forduljunk, aki Atya, Fiú, Szentlélek, s aki a közösségnek és a szeretetnek forrása.

Minden keresztény testvérünket szeretettel hívjuk, hogy a reménységnek e zarándokútjához csatlakozzanak. Tegyünk közösen bizonyságot azáltal, hogy Krisztussal járjuk életünk útját, és ezzel Európa számára új elhivatást mutatunk meg. Kontinensünkön – bár nagy lépéseket tettünk előre politikai és kulturális értelemben – még mindig a kizsákmányolás, a kizárólagosság, az elnyomás és az erőszak állják utunkat. Ebben a környezetben lelkesítést várunk és fogadunk témánktól: Krisztus világossága ragyog mindannyiunkra – reménység Európa megújulása és egysége iránt. Hűségesek kívánunk maradni abban az új európai környezetben is, ahol a hit gyakran a perifériára szorul. Feladatunkat Krisztus szeretetének fénye világítja meg és a Szentlélek ereje hatja át, aki meggyógyítja az emberiség sebeit.

Arra bátorítjuk keresztény testvéreinket, hogy fordítsanak figyelmet az európai intézmények (Európai Unió, Európa Tanács stb.) azon programjaira, amelyek igazságosságot és reménységet ígérnek a kontinensnek. Krisztus világossága segíteni fog nekünk, hogy a megbékélésért és egységért dolgozzunk megosztott világunkban.

Sokféleképpen vehetünk részt a III. európai ökumenikus nagygyűlés folyamatában. A második fázis immáron megkezdődött. Szeretettel várunk mindenkit a csatlakozásra azáltal, hogy imádságban hordozzák ezt az ökumenikus megmozdulást; sokfelé Európában találkozókat és ünnepségeket szerveznek közös témánk vezetése mellett; rendszeresen látogatják honlapunkat (www.eea3.org), amelyből naprakész információkat szereznek az eseményekről, javaslatokról és dokumentumokról; javaslataikkal támogatják a folyamatot, és másokat is erre buzdítanak; rendszeresen tájékoztatást nyújtanak saját idevonatkozó programjaikról.

E térben és időben decentralizált ökumenikus programsorozat harmadik nagy összejövetelére Luther Márton városában, Wittenbergben kerül sor 2007 februárjában. Hisszük, hogy ez a találkozó számos nemzeti és területi találkozó gyümölcseit összegezheti és adhatja tovább a 2007 szeptemberében Nagyszebenben megrendezendő záró nagygyűlésnek.

A III. európai ökumenikus nagygyűlés a két megelőzőre épül, amelyeket 1989-ben Bázelben és 1997-ben Grazban tartottak, valamint a Charta Oecumenicára, amelyet 2001-ben írtak alá Strasbourgban (www.ccee.ch és www.cec-kek.org). A III. nagygyűlésünk sem öncél, hanem egy újabb fontos állomás az európai keresztények életében, amellyel Krisztus imádságára válaszolnak: „…hogy mindnyájan egyek legyenek…" (Jn 17,21) A keresztények egységéért folyó imahét ünnepélyes záróistentiszteletén XVI. Benedek pápa elismerte és megerősítette, hogy „…hosszú út van még előttünk! De ne bátortalanodjunk el, sokkal inkább induljunk újra még nagyobb elszántsággal. Számolhatunk Krisztus töretlen jelenlétével. Alázatosan és fáradhatatlanul imádkozzunk hozzá a béke és az egység drága ajándékáért."

Menjünk tovább együtt ezen az úton!

■ Dr. Bóna Zoltán,
a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának főtitkára

Negyed százada világító őrtorony

Beszélgetés a Dorcas Segélyszervezet magyarországi igazgatójával

A hollandiai Dorcas Segélyszervezet huszonöt kamionból álló konvojt indított útjára tavaly december 6-án, hogy a nehéz körülmények között élő kelet-európai emberekhez még karácsony előtt eljusson huszonegyezer élelmiszercsomag. A nem mindennapi segélyakcióval egyidejűleg megpróbáltak bekerülni a *Guinness-rekordok könyvébe* mint a „segélycsomagokat szállító legnagyobb konvoj". A rekord elérésének a feltétele többek között az volt, hogy a kamionok megpakolva legalább öt tonnát nyomjanak, illetve hogy a köztük lévő követési távolság ne legyen több tíz méternél. A rekordkísérletet is siker koronázta; a Dorcas-konvoj-akció méltó lezárása volt a huszonöt éves szervezet jubileumi évének. A holland *Dirk Jan Groot* alapította intézmény hazánkban is már tizenöt éve szolgál, bázisa Debrecenben van. *Fodor Gusztáv* református lelkésszel, a Dorcas magyarországi igazgatójával a múltat felelevenítve beszélgettem a jelenről.

– Hogyan jött létre a Dorcas, és hazánkban mióta működik adománygyűjtő szervezetként?

– 1980 előtt a Dorcas egy keresztény emberjogi szervezet volt. Tagjai olyan emberekért tüntettek a világ számos pontján, akiket a hitük miatt tartottak fogságban. A szervezet egyik vezetőjének, Dirk Jan Grootnak a figyelme egyre inkább Kelet-Európa felé fordult. Egyfajta mozgalom indult, amelynek keretében például Bibliákat csempésztek be Magyarországra és a környező országokba is. Dirk Jan Groot azonban látta, hogy olyan nagymértékű a szegénység ezekben az országokban, hogy a Biblia mellett különböző adományokra is égető szükség van. A humanitárius mozgalomból nőtt ki és alakult meg 1980-ban a Dorcas Segélyszervezet. A központja a hollandiai Andijkben található.

A Dorcas Magyarországon 1990 óta van jelen. 1990 és 1995 között hazánk is támogatott ország volt, tíz éve azonban már adománygyűjtő szervezetként működünk. Úgy gondolom, hogy ebben a rohanó és önző világban a Dorcas olyan, mint egy világító őrtorony. Naponta megtapasztaljuk annak az örömét, hogy „jobb adni, mint kapni". Ha egyre több ember ráébred az adakozás örömére, akkor nagyon nagy dolgokat tudunk véghezvinni.

– Ma huszonegy országban működnek Dorcas-szervezetek, és százhúsz segélyterv végrehajtásán dolgoznak a világ minden táján. A jelenleg Erdélyben és Kárpátalján zajló „fogadjon örökbe egy nagymamát" program mit takar?

– Világszerte nő az idős rászorulók száma, viszont a segélyszervezetek többsége elhanyagolja a támogatásukat. Felméréseink szerint a kárpátaljai és az erdélyi nyugdíjasok nagy hányada nap mint nap küzd a megalázóan alacsony nyugdíjakkal, a magas inflációval, a betegségekkel, az élelmiszer- és gyógyszerhiánnyal, az özvegységgel. Ezekből a problémákból egyenesen következik az elesettség, a fölöslegesség és a magányosság érzése.

A szerző felvétele (képünk illusztráció)

Vajon mi van benne?

Természetesen itt nem szó szerinti örökbefogadásról van szó. A támogatók rendszeres anyagi támogatása egyfajta anyagi felelősségvállalást jelent a támogatott idős emberekért. Ha egy támogató havonta háromezer forintot fizet be, akkor az „örökbe fogadottnak" még egy támogatót találunk, így az idős ember havonta kettejüktől kap hatezer forintot. Az örökbefogadó természetesen hatezer forintot is befizethet, így egymaga fog segíteni egy rászorulót. A Dorcas Segélyszervezet ötven napon belül minden támogatónak elküldi az „örökbe fogadott" fényképét, adatait, így a támogatók és a támogatottak között igény szerint személyes kapcsolat is kialakulhat. A támogatott elhalálozásakor egy hónapon belül jelentést küldünk támogatójának.

– Milyen szempontok alapján választják ki a támogatottakat?

– Az „örökbe fogadhatókat" – férfiakat és nőket egyaránt – nagyon szigorú kritériumok alapján válogatjuk ki, nehogy olyanok kerüljenek be a programba, akik nem szorulnak rá a támogatásra. A támogatottak legtöbb esetben egyedülállók, nincs egészséges gyermekük, özvegyek, betegek, a nyugdíjuk nem nagyobb ötezer magyar forintnak megfelelő összegnél. A támogatandókat tehát a szociális helyzetük, nem pedig a vallási hovatartozásuk alapján választjuk ki. Többségük 55 évesnél idősebb.

– Milyen módon jut el az egyes támogatók által befizetett összeg az örökbe fogadott idős emberhez?

– A helyi partneren keresztül, valamilyen szolgáltatásként vagy tárgyi adományként. A helyi közösség szociális munkásai kéthetente vagy havonta felkeresik a támogatottakat, alapvető élelmiszereket, gyógyszert, mosószert, tisztálkodási eszközöket, ruhát, cipőt, téli takarókat és egyebeket, illetve készpénzt visznek nekik. Közreműködnek továbbá az adományok célba juttatásában a gyülekezetek diakóniai szolgálatai is, amelyek talán éppen a programnak köszönhetően indultak újra virágzásnak.

■ Kovács Abigail Ida

A bíró megy, a feszület marad

Felfüggesztették állásából azt az olasz bírót, aki régóta sérelmezte, hogy feszület függ az olaszországi tárgyalótermek falán, s jó ideje már nem is volt hajlandó dolgozni emiatt. *Luigi Tosti* tavaly május óta nem járt be a közép-olaszországi Camerino bíróságára – azóta, hogy az illetékes hatóság a bíró kérésére sem távolította el a feszületet a teremből. Tosti szerint e keresztény vallási jelkép diszkriminatív a más vallású vagy ateista vádlottakkal szemben.

Egy 1926-os – *Benito Mussolini* diktatúrája idején keletkezett – rendelkezés írja elő, hogy Olaszországban a tantermek és tárgyalótermek falára feszületet kell akasztani. Miután egy 1984-ben Olaszország és a Vatikán között létrejött megállapodás alapján a katolikus vallás már nem államvallás, a tantermekre vonatkozó előírást nem tartják be szigorúan, de a bírák felett továbbra is feszület függ.

„Szent és sérthetetlen jogom, hogy ne dolgozzam úgy, hogy feszület van a fejem fölött" – jelentette ki az ötvenhét éves jogász. Tosti 2004 áprilisában úgy döntött, hogy a feszület mellé kiszögeli a falra a zsidó vallás jelképét, a menórát is, de megtiltották neki. A bírónak felajánlották, hogy dolgozzon egy külön tárgyalóteremben, ahonnan eltávolítják a keresztet, de ő elutasította az ötletet, mondván, ezzel a megoldással úgy érezné, mintha gettóban lenne.

Érvei nem hatották meg az illetékes olasz szerveket: decemberben hét hónapos felfüggesztett szabadságvesztésre ítélték hivatali kötelességszegés címén, majd az olasz bírói szervezetet irányító testület felfüggesztette állásából.

MTI

A tolmács: Csernus Mariann

Újra színpadon a vizsolyi Biblia

A huszadik századból először a tizenhatodikba röpíti vissza a nézőt *Csernus Mariann,* amikor a Károlyi Gáspár idején beszélt nyelven szólal meg a színpadon. Az ige szavai azután még régebbre visznek… A *Károlyi Gáspár vizsolyi Bibliája* című önálló előadóest ősbemutatója 1982-ben volt; most, huszonnégy év elteltével láthatja újra a közönség a Magyar Színház Sinkovits Imre Színpadán. A művésznővel a március 9-i bemutatót megelőző próba után öltözőjében beszélgettünk.

– Interjút nem szokás készítőjének személyes benyomásaival, véleményével kezdeni, most mégis ezt teszem: lenyűgözött, amit Öntől ebben az előadásban láttam. Ezt a hosszú, ráadásul archaikus nyelvezetű szöveget nem „csupán" megtanulni, hanem művészi színvonalon tolmácsolni is a közönségnek – hatalmas teljesítmény.

– Köszönöm, bár az az igazság, hogy nekem a megtanulandó szöveg mennyisége nem okozott problémát. Ennek nyilván az is az oka, hogy már hosszú ideje, több mint egy fél évszázada vagyok ezen a pályán. Persze azt azért tudni kell, hogy ennek a szövegnek a megtanulása nem napokat, hanem hónapokat vett igénybe.

BODA ZSUZSA FELVÉTELE

– Színészi munkássága megbecsüléseként számos kitüntetést – egyebek mellett Jászai Mari-díjat, érdemes művészi elismerést – mondhat magáénak. Mikor és hogyan fordult a figyelme egy egészen más műfaj, a versek és az előadó-művészet világa felé?

– Átéltem a második világháborút. Az ostrom alatt a pincében tornával és verstanulással ütöttem agyon az időt. Most is ezt teszem. A testmozgás, az úszás a testemet tartja karban, a szövegmondás pedig az agyamat. A költeményeket különösen is szeretem.

Nagy szerencsének tartom, hogy a Veres Pálné Leánygimnáziumban, ahova jártam, nagyon sok önképzőkör volt. Itt kezdtem el szavalni, *Babitsot, Tóth Árpádot, József Attilát,* és sorra nyertem a versenyeket. Ennek az intézménynek köszönhetek egy számomra nagyon fontos ismeretséget is. Az iskola 1947-ben meghívta *Weöres Sándort,* az akkor fiatal költőt. Hozzá és feleségéhez, *Károlyi Amyhoz* negyvenéves barátság fűzött. A *Psychét* Weöres kéziratából én szerkesztettem és adtam elő 1972-ben az Egyetemi Színpadon. Ötszázszor játszottam éveken át szerte az országban.

Életem során a 20. század több nagy költőjével – például *Nemes Nagy Ágnessel, Pilinszky Jánossal, Nagy Lászlóval, Illyés Gyulával* – voltam közeli ismeretségben. Ez óhatatlanul „hozta magával" a verseket és az újabb és újabb önálló előadóestek születését.

– Ám a költeményekhez képest a Szentírás egy egészen más „műfaj". Az emberek többsége akkor fordul Isten felé, ha valami rossz éri, és megharagszik rá, vagy bajban van, és hozzá fordul segítségért. Ön is ezért vette kézbe a Bibliát, vagy a hit a mindennapjainak természetes velejárója volt?

– Én most valami „borzalmasat" fogok mondani magának. A hit és az Isten semmilyen szerepet nem játszik az életemben. Nem vagyok istenhívő. Katolikusnak kereszteltek, de nem vagyok vallásos. Jézus személyisége viszont az ember legigazibb megnyilvánulása a földön. Egy vele kapcsolatos „találkozásomról" írtam is a nemrég megjelent, *Imák és kételyek könyve* című kötetben.

– A Szentírás valami módon mégiscsak megérinthette. Hiszen – amint egyik könyvében írja – amikor megjelent a Károlyi-fordítás hasonmás kiadása, azzal a mondattal kapott egy példányt belőle, hogy Önnek erről biztosan eszébe jut valami. Így született ez az önálló est 1982-ben…

– Az említett kiadás valóban megmozgatta a fantáziámat. Gondoltam, kiállok vele az emberek elé. De nemcsak akkori teátrumomban, a Katona József Színházban lehetett ezt az estemet látni és hallani. Nagyon sok evangélikus és református templomban, gyülekezetben, kisebb kultúrházban is felléptem vele. Most ugyanaz a szöveg hangzik el, mint oly sok évvel ezelőtt.

– Mi az ismétlés oka?

– Hogy Károlyi vizsolyi Bibliája ismét színpadra kerül, annak egészen prózai indoka van. Az igazgató-főrendező – *Iglódi István* – megkérdezett, nem akarnék-e esetleg egy régebbi előadóestet felújítani. Így „került elő" Károlyi és a Szentírás. Azt már csak zárójelben jegyzem meg: ha tudtam volna, hogy egy hét múlva az enyém lesz *Szabó Magda Az ajtó* című regénye színpadi változatának főszerepe, akkor szinte biztos, hogy most a vizsolyi Bibliára nem vállalkozom.

– Ön az estnek nemcsak előadója, de szerkesztője is. A műsor összeállítása közben milyen szempontok vezérelték?

– Ebből a hatalmas anyagból nyilván többféle nézőpont szerint lehet válogatni. Nehézséget jelent nemcsak a nyelv, de az írásmód is. Ezért – hogy úgy mondjam – ki kellett silabizálnom, amit olvasok; megfejtenem, megértenem, pontosan mit is jelentenek az adott szavak.

– Bocsássa meg, hogy a szavába vágok, de akkor miért éppen ezt a régi fordítást részesítette előnyben? Miért nem a mai nyelven olvasható változatot választotta?

– Azért, mert ez a régi stílus sokkalta közelebb áll hozzám, mint napjaink nyelvhasználata. Ezek a szavak egyszerűen szebbek, ízesebbek. Bennem ez a szöveg talál visszhangra. Én egy mai bibliafordítást nem akarnék elmondani, azt megteszik helyettem a papok a templomban.

A szerkesztési szempontokra visszatérve: a Szentírást átlapozva úgy éreztem, engem leginkább Izrael fennmaradásának, egy kis nép jó és rossz cselekedeteinek története fogott meg. Ezt akartam ábrázolni az első, ószövetségi résszel. A folytatásban ótestamentumi szereplőként már csak Ézsaiás próféta van jelen, ezt követik az evangéliumból vett részletek, a *Jelenések könyve* és végül a szeretethimnusz. Itt elsősorban a szeretet fontosságára akartam felhívni a figyelmet Jézus beszédével és Pállal. Az egyetlen igazi és fontos kapocsra ember és ember között, amely nélkül nem maradhat fenn az emberiség.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

Károlyi Gáspár vizsolyi Bibliája. Az előadás március 26-án, illetve április 19-én és 22-én látható. A további időpontok a színház honlapján (www.magyarszinhaz.hu) is megtalálhatók lesznek. Kezdési időpont: 19.30. Jegyek válthatók a Magyar Színház pénztárában (1077 Budapest, Hevesi Sándor tér 4., tel.: 1/322-0014) naponta 13 és 19 óra között.

Iskolapéldák

Igazgatókat „feleltettek" a Deák téren

BOTTA DÉNES FELVÉTELE

Kézdy Edit és Ódor László

A főváros két nagy múltú evangélikus gimnáziumának vezetője látogatott el március 12-én délután a Deák téri evangélikus gyülekezetbe. Az egyházközség dísztermében nagyszámú hallgatóság gyűlt össze, hogy az *Asztali beszélgetések* című sorozat keretében ezúttal oktatási, nevelési kérdésekre kapjon feleletet a Deák Téri Evangélikus Gimnázium, illetve a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium igazgatójától.

A Deák téri „lutheránus szigethez" tartozó gimnázium vezetője – *Kézdy Edit* – először diaképek segítségével adott bepillantást az iskola életébe, majd röviden önmagát mutatta be. Valójában kétszeresen is „hazai pályán" szólt, hiszen maga is a Deák téri gyülekezetet vallhatja gyermek- és ifjúkora lelki otthonának. Biológia–kémia szakos tanárként kilenc évig a Fasorban, majd 1997-től a Deák téren tanított. Igazgatónak *Schulek Mátyás* tavalyi nyugalomba vonulása után választotta meg a tantestület, amelynek szakmai és emberi színvonalát külön is hangsúlyozta. Az alapműveltség átadásán túl megvalósítani kívánt törekvéseit Kézdy Edit három pontban összegezte: istenkeresés, közösséghez tartozás, szellemi fejlődés.

A diplomácia világában és az egyetemi katedrán egyaránt otthonosan mozgó *dr. Ódor László* egykori nagykövet, nyelvész szintén e tanév elejétől igazgatja a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnáziumot. Beszámolójában őszintén néven nevezte azokat a gondokat, amelyekkel szembesült: azt, hogy elődje idején sok tehetséges tanerő kényszerült elhagyni az intézményt. Némi megnyugvással jelenthette, hogy a pénzügyi problémák ugyanakkor megoldódtak. Noha az anyagi kár megtérült, de az igazgató véleménye szerint a tantestület és a diákság által elszenvedett erkölcsi kár nem hozható helyre ilyen könnyen… Most mindenesetre az újrakezdésre kell koncentrálni, a tisztességet és a minőséget tartva szem előtt – mondotta Ódor László, kifejtve, hogy célja a poroszos oktatási rendszer és a konzervatív liberális felfogás ötvözése.

■ G. ZS.

Szentföld Szabadidőpark

Amikor a kilenc méter magas Krisztus a levegőbe emelkedik, a Golgota előtt összegyűlt tömeg hallelujában tör ki, sokan keresztet is vetnek. Nem messze római katonák járőröznek, és nem törődnek a tunikás parasztlányokkal, akik keleti édességeket árulnak.

A helyszín nem Jeruzsálem, hanem Buenos Aires, a Rio de La Plata partja, ahol – a nemzetközi repülőtértől nem messze – felépítették a Tierra Santa (Szentföld) elnevezésű, vallási témájú szabadidőparkot. Bár található itt papírmasé mecset és zsinagóga is, a fő hangsúlyt a kereszténység és mindenekelőtt Jézus Krisztus élete kapja.

A látogató részese lehet a Megváltó születésének egy műgyantából készített barlangban felállított életnagyságú jászolnál. Az események összes szereplője látható, a barmoktól a háromkirályokig. A barlang kijáratánál pedig már meg is váltható a belépő „Jeruzsálembe", ahol találkozni lehet a templomból kiűzött kufárokkal, akik ezúttal vendéglősként és szuvenírárusként is működnek.

Húsvét előtt megelevenedik a keresztre feszítés, színészek vonszolják végig magukat a keresztúton korbácsütések alatt, de a látogatók is cipelhetik a maguk keresztjét, Jézust és a „latrokat" közvetve. *Maria Antonia Ferro,* a park igazgatónője szerint ez utóbbi esemény különösen „megható látvány". Másokat viszont az utolsó vacsora műanyag változata rendít meg.

Az igazgatónő, aki korábban tornatanár volt, majd díszlettervező lett, azt állítja, hogy a Tierra Santa „spirituális hely, ahol a lélek megnyugvást lel". Így gondolja a Buenos Aires-i érsekség is, amely minden értelemben „áldását adta" a parkra. A hívők többsége úgy is viselkedik, mintha valóban zarándoklaton lenne. De állítólag Izrael Buenos Aires-i nagykövetének is annyira tetszett a „siratófal", hogy magával vitt egy kis darabot belőle az igazi Jeruzsálembe.

▶▶ *MTI*

Élménybeszélgetések kicsiknek és nagyoknak

Új könyv Peter Spangenbergtől

Milyen erőtlen is az emberi szó! – döbbenünk rá akkor, amikor Istenről és a hit dolgairól próbálunk meg szólni. A Kálvin Kiadó gondozásában tavaly megjelent kötet szerzőjének, *Peter Spangenberg* német evangélikus lelkésznek azonban most is sikerült őszintén és egyszerűen beszélnie az élet és a hit nagy kérdéseiről.

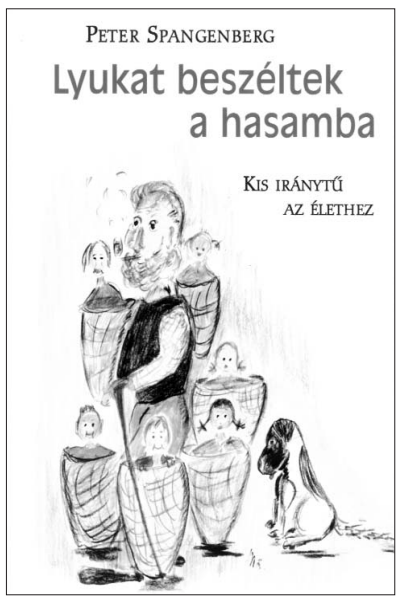

A *Miért jó hinni?, Kicsinyek nagy kérdései,* valamint a *Hódolat Isten előtt* című, nagy sikert aratott könyvek írója ezúttal egy gyermekeknek szóló etikát vetett papírra. A *Lyukat beszéltek a hasamba – Kis iránytű az élethez* című munka a lelkésznek a hat unokájával közösen eltöltött vakációja nyomán született. Egy hónap írásos lenyomata ez a kis kötet, amelyben a bölcs nagyapa és a gyerekek olyan fontos kérdésekre keresik együtt a választ, mint például: Mi a szabadság? Tanulható-e a hit? Miért imádkozunk? Az unokák közös séták, nagy beszélgetések, sok nevetés és játék közepette kaptak feleletet és útmutatást, hogy „könnyebben eligazodjanak az életben, és megismerjék az igazságot".

Spangenberg a gyermekek nyelvén ír gyermekeknek; a magyar fordítás is jól visszatükrözi írói stílusát. Egy-egy mondata, magyarázata azonban egyértelműen csak a felnőttekhez szól, gyermekek számára túl bonyolult, nehezen érthető. A könyv egyfelől bepillantást enged „a nagyoknak" a kicsik érzés- és gondolatvilágába, másrészt egyes teológiai kérdések továbbgondolására ösztönzi őket.

„Mindenkor és mindenhol érvényes válaszokat hiába keresünk ebben az elbeszélésben – olvasható a fülszövegben –, ha azonban arra indít nagyszülőket, szülőket és gyerekeket, hogy közösen gondolkozzanak el azon, hogyan volna jó, hogyan kell és szabad élnünk, akkor már elérte célját."

■ GAZSU

Peter Spangenberg: Lyukat beszéltek a hasamba – Kis iránytű az élethez. Kálvin Kiadó, Budapest, 2005. Ára: 850 forint. A könyv a Luther Kiadó könyvesboltjában is megvásárolható (Budapest VIII., Üllői út 24.).

Húsvétváró a skanzenben

A szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum a téli nyitva tartás hátralévő hétvégéin a húsvétra készülődik: a látogatóknak a tárlatvezető a Dél-Dunántúl tájegység bemutatása során mesél a böjtelő, a hamvazószerda és a nagyböjt hagyományairól.

A húsvéti ünnepkör a farsang után hamvazószerdától húsvétvasárnapig terjed, Jézus negyvennapi böjtölésének, majd kínszenvedésének emlékére. Ez az időszak a húsvétra való testi-lelki felkészülés ideje. A böjtös étkezés szigora századunkra már erőteljesen megenyhült. Hajdan a felnőtt férfiak az italtól, a káromkodástól, a verekedéstől is tartózkodtak, az asszonyok, lányok pedig gyászruhát öltöttek, de húsvétvasárnap a legszebb és legújabb tavaszi öltözetükben mentek a templomba.

A szentendrei skanzenbe szombaton és vasárnap a Jászárokszállási Fogadó (Szentendre, Sztaravodai út 1.) udvaráról indulnak tematikus vezetések – délelőtt fél tizenegykor, délben és délután fél kettőkor. A hagyományokhoz híven a Szabadtéri Néprajzi Múzeum első nagy rendezvényét az idén is a húsvét alkalmából tartják meg.

▶▶ *MTI*

ÉVSZÁMOK

Henrik Ibsen-emlékév 2006

Ebben az esztendőben emlékezünk meg a világhírű drámaíró, *Henrik Ibsen* halálának századik évfordulójáról, amelyet a Norvég Kulturális Minisztérium kezdeményezésére világszerte megünnepelnek.

Ibsen darabjait naponta játsszák az öt világrész valamelyik színpadán, hiszen azok a társadalmi konfliktusok, amelyekkel szembesíti a nézőket és az olvasókat, örökösen időszerűek. Napjainkban is megesik, hogy szövegeit cenzúrázzák, vagy megtiltják egy-egy darab bemutatását… *James Joyce* azt írja Ibsenről: „Felmerül a kérdés, van-e valaki, aki a modern korban nála nagyobb hatással lett volna a gondolkodó világra."

Henrik Johan Ibsen 1828. március 20-án született a norvégiai Skienben, ősi hajózó-kereskedő, lutheránus patrícius családban. Hétéves korában érte a család teljes anyagi tönkremenetele, elszegényedése, szétzilálódása. Nagy hatással volt rá hányódó apja ködfaragó romantikussága, anyja és testvére pietista szektássága. Tizenhat évesen gyógyszerésztanoncnak adták; ez idő alatt teljes nyomorban és kiszolgáltatottságban élt.

Első irodalmi próbálkozásait az 1848-as forradalmak ihlették: két diák barátjával együtt himnikus-utópista lelkesültséggel, minden hagyományosság ellen lázongva írta első verseit, köztük a lengyel, majd a magyar szabadságharc bukásán búsongókat. Első színműve, a *Catilina* megírása után költözött Krisztiániába (ma Oslo), ahol újságírással kereste kenyerét, majd dramaturgként és házi szerzőként, rendezőként dolgozott az „eldánosodottságból norvégosítandó" bergeni színházban.

A szűkös, szegényes kulturális környezet, a művészi önmegvalósítás lehetőségének a hiánya, majd színházának csődje évekig tartó mély válságba, depresszióba sodorta Ibsent. Ebből az állapotból az segítette ki, hogy elnyert egy ösztöndíjat, s Rómába utazott. Róma jelentette számára a szabadságot, elsősorban személyes becsvágya, írói hivatása tekintetében. Itt született meg *Brand* című drámája, amely

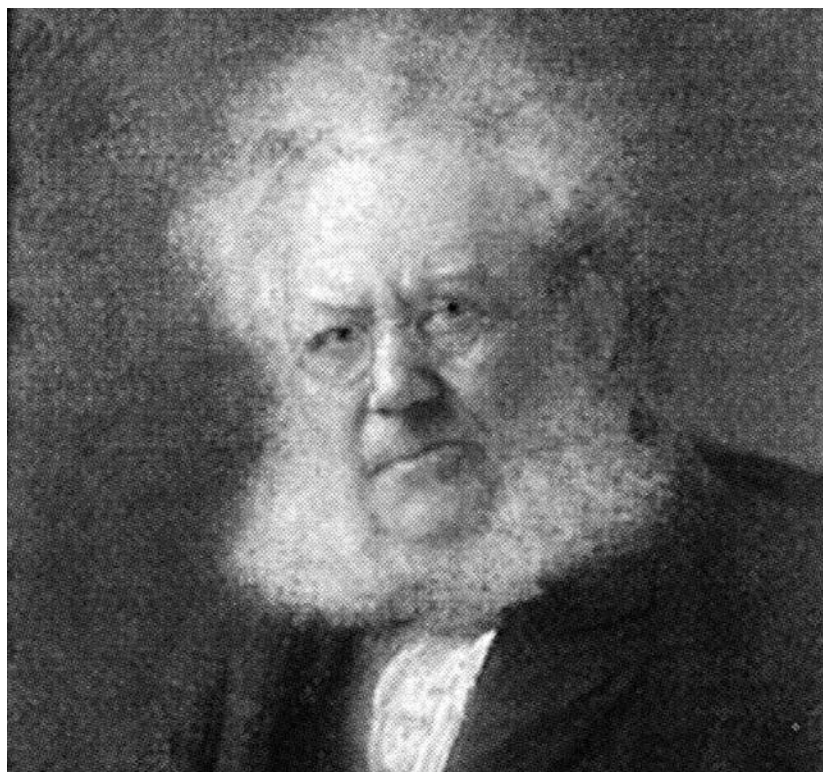

óriási kritikai és könyvsikert jelentett számára. Ennek az áttörésnek köszönhette, hogy a norvég parlament megszavazta számára az életfogytig tartó alkotói járadékot. Ezután nem sokkal Németországban telepedett le, majd ismét Rómában élt. Csak 1891-ben tért vissza Norvégiába; 1906. május 23-án halt meg.

Ibsen nevéhez egyrészt a Dániától politikai függésben lévő Norvégia önállósodására való harcos ösztökélés, másrészt a polgári dráma megújítása fűződik. Az előbbi tevékenységét fia, *Sigurd* teljesítette ki, aki külpolitikusként a legtöbbet tette Norvégia függetlenedéséért. Ibsen politikai gondolkodását szimbolizálja *Peer Gynt* című drámája, amely tulajdonképpen karikatúrája a nagyhangú, de üres szavú nemzeti romantikának. A címszereplő jelentős személyiségnek képzeli magát, álmokba, hazugságokba, megalkuvásokba menekül. Életét, egyéniségét a hagyma szimbolizálja, amelyet öregkorában hámoz: réteg réteg után válik le, s a végén semmi sem marad.

A polgári dráma Ibsen előtt csupán jól megszerkesztett színjáték volt, amelyben a szereplők együtt éltek mindennapi konfliktusaikkal, de ebbe nem buktak bele látványosan. Ezzel a hagyománnyal szakított Ibsen, amikor ezekben a konfliktusokban megmutatja a megrendítőt, a rendkívülit. Darabjaiban az eszményeket szembesíti a valósággal, az illúziókat a tényekkel, a teljesség utáni vágyat a körülmények szabta végességgel. Ez jellemző *Babaszoba* című drámájára is, amellyel mindent elsöprő sikert aratott a megjelenésekor. Ezt a művet világszerte úgy emlegetik, mint a szűk látókörű, kicsinyes aggodalmú férfitársadalom és a zseniális ösztönű nő szembesítését. Ennek megfelelően hatalmas botrányt is kavart világszerte. E műve Magyarországon *Nóra* címmel jelent meg és jelenik meg ma is.

Ibsen drámáinak többsége egy-egy szimbólum köré épül; így van ez a *Babaszoba* mellett leginkább ismert *Vadkacsa* és a *Solness építőmester* esetében is. Ezek a jelképek az állandóan változó drámai helyzetek mögött valami mélyebb valóságra utalnak; leggyakrabban a végtelen felé való vágyódás kifejezői.

Ibsen drámái, eszméi erős hatást gyakoroltak több magyar íróra-költőre, de leginkább *Reviczky Gyulánál, Mikszáth Kálmánnál, Móricz Zsigmondnál, Juhász Gyulánál,* illetve *Ady Endrénél* mutatható ki a hatásuk. Ady írta róla: „…az értelmes ember-példányok leggyönyörűbbje Henrik Ibsen, aki a gondolkodni tudókra hat a maga sötét problémáival."

Érdemes tehát figyelni Ibsenre és drámáira ebben az emlékévben is.

■ Sánta Anikó

„Hiszek Kris

125 éve halt meg az emberi lélek krónik

▶ ***Dosztojevszkij,* az emberi lélek profetikus látnoka, a pszichoanalízis zseniális előfutára, Jézus Krisztus megváltott bűnhődő bűnöse százhuszonöt éve ment el a színről színre látás birodalmába. 1821-ben született Moszkvában. Akarata ellenére Szentpétervárott mérnöki tanulmányokat kellett folytatnia. Mindig is úgy érezte – naplója tanúsága szerint –, hogy írónak teremtette őt az Isten, s így az emberlét lényegi kérdéseivel kell foglalkoznia. Első regénye, a *Szegény emberek* 1846-ban jelent meg. A regénycím programadó volt további írói pályája szempontjából: ő valóban a szegények, a megalázottak és a megszomorítottak – amint később egyik regénye címében szerepel – szószólója lett. 1848-ban csatlakozott a Petrasevszkij-körhöz, amelynek hivatalnokok, írók, diákok és tisztek is tagjai voltak. A kört a korabeli orosz viszonyokkal szembeni kritika, elégedetlenség tartotta össze. Mindannyian elítélték a cenzúrát, a „jogszolgáltatást", az egyoldalú testi szenvedélyeket. Aztán őket is elítélték. Dosztojevszkij börtönbüntetést kapott. *I. Miklós* cár megrendeztette, „végigjátszatta" az elítéltek kivégzésének színjátékát, egészen az utolsó előtti pillanatig: Dosztojevszkij szemét már bekötötték a kivégzéshez, s akkor jött a kegyelem: „csak" szibériai száműzetés a büntetés. Ott négy nehéz, de a Biblia által elviselhetővé formált évet töltött el. A lágéreletet, a rabtársak különös történeteit örökítette meg *Feljegyzések a holtak házából* című könyvében. 1859-ben visszatért Nyugat-Oroszországba. Élete utolsó tizenöt évében egyre csak írt, írt. Volt mit kiírnia magából. Ekkor születtek a nagyregények, a *Bűn és bűnhődés, A félkegyelmű,* az *Ördögök* és *A Karamazov testvérek.* 1881. február 9-én halt meg.**

A francia filozófus, *Albert Camus* 1959-ben ezt írta: „Hosszú ideig *Marxot* tartották a 20. század prófétájának. Ma már tudjuk, hogy amit ő prófétált, az még sokáig fog váratni magára, s felismertük, az igazi próféta Dosztojevszkij volt. Előre látta a nagy inkvizítorok uralmát és a hatalom győzelmét az igazságosság felett. Húszéves voltam, amikor először olvastam őt, s megszerettem, mert leleplezte és feltárta az emberlét titkait. Ám nagyon gyorsan, mégpedig abban a mértékben, ahogyan korunk drámáját átéltem, Dosztojevszkijt, az embert is megszerettem, mert ő volt az, aki történelmi sorsunkat a legmélyebben élte át és fejezte ki. Számomra ő volt az, aki jóval *Nietzsche* előtt felismerte a korabeli nihilizmust, meghatározta lényegét, rettenetes és tragikomikus következményeit leírta, és még arra is volt érkezése, hogy ilyen viszonyok között felmutassa az üdvösség örömüzenetét."

E sorok íróját már kamaszkorában lenyűgözte az a szinte biblikus mélyen látás, amely az író műveiből árad. A töredékesség, a részszerintiség fájdalmas felismerése, a szabadság utáni olthatatlan vágy, a mások szenvedése és megalázása fölötti megrendülés. Elképesztő, hogy mennyire pontosan látta egy századdal előre azt, aminek jönnie kellett: a nihilizmus, a semmi beköszönését sorsokba, korszakos gondolatokba, társadalmi mozgásokba. Ugyanakkor lenyűgöző, milyen szellemi-lelki szenvedéllyel keresi és meg is találja a semmi örvényléséből kisegítő üdvözítő utat. Alig akad más a 20. század közeledtekor, aki olyan nagy hatással volt irodalomra, filozófiára és teológiára, mint Dosztojevszkij. *Szolzsenyicin,* a késői sorstárs, a gulágok krónikása, évekkel ezelőtt ezt mondta: „A 19. században ő volt az egyetlen, aki élesen látta előre századunk totalitárius államait."

Könyveiből, naplójából tudjuk, hogy az Újszövetség volt a tankönyve, mestere, amely teljesen áthatotta gondolkodását. Nem véletlen, hogy református teológusok, köztük *Eduard Thurneysen, Barth* kortársa, könyvet is írtak róla. 1850-ben, a száműzetés helye felé utaztában, Omszkban egy kislánytól, „Isten angyalától" kapott egy Újszövetséget. A fogságban ez volt az egyetlen könyv, amelyet magánál tarthatott. Napi olvasmánya lett. Agyonolvasta, haláláig nem vált meg Újszövetségétől. Itt talált választ a másokat és őt is kínzó alapkérdésekre: Hogyan tudunk élni, túlélni egy olyan-amilyen, szétesett, lezüllött, önmagát lefelé meghaladó, negatív irányban „felülmúló" világban? S lehet-e üdvözülni ebben a világban? Az evangélium és Pál teológiájának kulcsgondolatai újra és újra visszatérnek írásaiban. Négy ilyen témát emelek ki, négy tételben. 1) A kételytől a hitig. 2) Az ember „szétesése". 3) „Mégis"-szabadságunk. 4) „Ha nincs Isten, minden lehetséges"?

A kételytől a hitig

A hívő zseni egyik elemzője szerint műveit és egész munkásságát a „sokhangúság" jellemzi. Nemcsak keresztény, hanem nem keresztény, sőt kereszténységellenes nézetek is szóhoz jutnak munkáiban. Ő maga is megjárta a kétely pokoli bugyrait, ismerte az ész örökös kérdőjeleit éppen úgy, mint az egzisztenciális kételyt, a „Minek élek, miért éppen így élek?" marcangoló tépelődéseit. Volt is rá elég oka. Nemcsak a majdhogynem őrültbe kergető kivégzés színjátéka terhelődött rá napi kínként életére, hanem a szibériai évek is, aztán a megaláztatások okozta epilepszia „szent és szentségtelen gyötrelmei". S ha még ez nem lett volna elég, jött hozzá újabb sorscsapás: első felesége korai halála, két gyermekének elvesztése.

A szenvedés ilyen keserű poharainak kiürítése közben kellett megőriznie az őrülettől a lelkét s megfogalmaznia mindennek ellensúlyaként a kegyelmet, de meg is élni azt a Feltámadott ereje által, s megpróbálni naponként talpra állni. S közben írni, írni, üzenni a világ – kora és a ma – megalázottainak és megszomorítottainak továbbsegítő szókat. Ha az evangélium világossága, felülről áradó ragyogása nem törné át a dosztojevszkiji világot, elviselhetetlenül sötét, tragikus vaklét lenne az. De árad a világosság őreá is, regényei történeteire is onnan felülről. Egész életművén keresztül pedig ránk és az utánunk jövőkre.

Az ateizmus kérdése számára nem a kételkedés jogát, mint inkább a közönyt, a „se ilyen, se olyan" állapotát jelenti. Amint azt az *Ördögökben* kétszer is idézett ige mutatja: „…*nem vagy sem hideg, sem forró. Bárcsak hideg volnál, vagy forró! Így mivel langyos vagy, és sem forró, sem pedig hideg: kiköplek a számból.* (Jel 3,15 kk.) Ez a langyosság az igazi emberi probléma. Ezzel szemben Dosztojevszkij számára döntő jelentősége volt *János evangéliuma* két kételkedőjének, Nátánáelnek és Tamásnak. Jézus nem dorgálóan lép fel velük szemben. Nátánáel szkeptikus kérdésére: *„Származhat-e valami jó Názáretből?",* Jézus válasza így hangzik: *„Íme, egy igazi izráelita, akiben nincsen álnokság."* (Jn 1,46 kk.) Jézus előtt és mellett, sőt az ő elmenetele után sem maradnak ők többé közönyösek. Meggyőzi őket Jézus igazsága, s ez magával ragadja őket.

Ezzel összefüggésben érdemes kitérni arra, hogy a norvég Dosztojevszkij-kutató, *Kjetsaa* 1983-ban behatóan átnézte az írónak akkor Moszkvában található Újszövetségét. Azt kutatta, melyek azok a helyek, amelyeket Dosztojevszkij aláhúzott, megjelölt, kommentált, s hogy ezek a helyek mennyire jelennek meg regényeiben. Izgalmas kutatása nyomán kiderült: több mint hatvan helyen fordulnak elő írásaiban idézetek *János evangéliumából,* a szinoptikus evangéliumokat pedig közel húsz helyen idézi.

A citátumokat Kjetsaa három témakörbe sorolta. Az egyik így fogalmazható meg: hogyan jut el valaki a kételytől a hitig? Ebben a kérdéskörben a már idézett helyeket húzta alá és citálta műveiben. A feltámadás témakörében a kutató Jézus önkijelentését is aláhúzva találta az író Bibliájában: *„Mert az én Atyámnak az az akarata, hogy annak, aki látja a Fiút, és hisz benne, örök élete legyen; én pedig feltámasztom őt az utolsó napon."* (Jn 6,40) Ugyancsak aláhúzta Dosztojevszkij azt a helyet, ahol Lázár feltámasztása található; ez aztán a *Bűn és bűnhődés* című re-

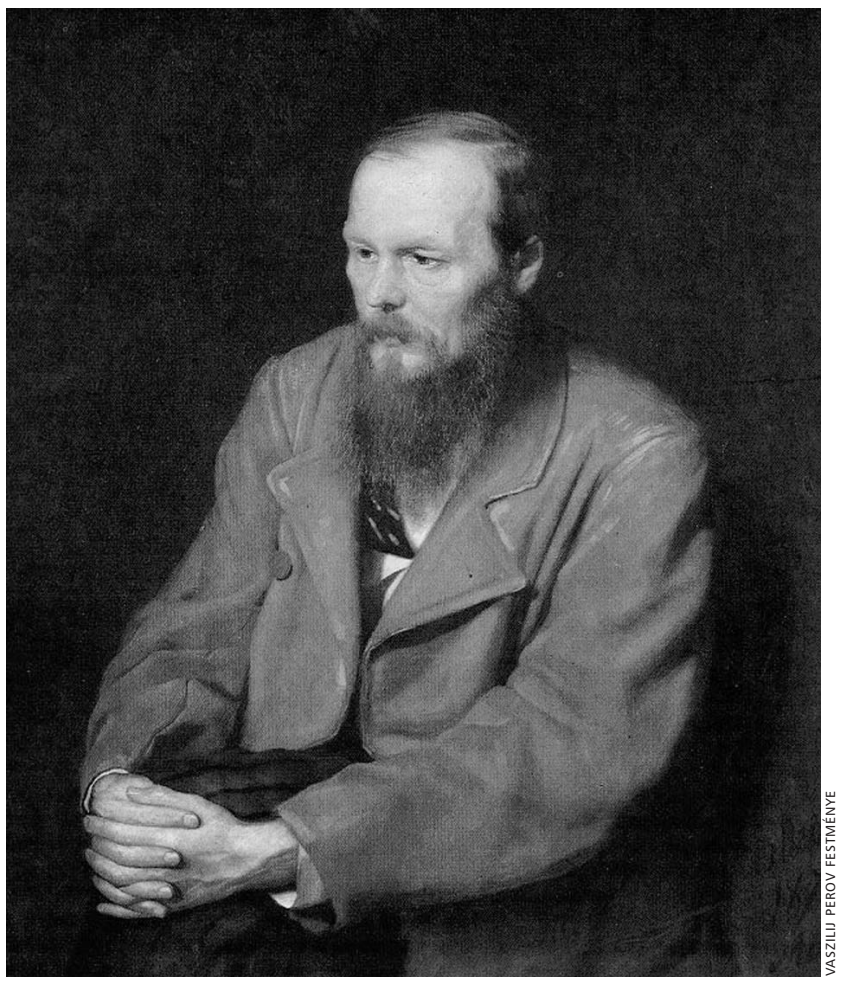

VASZILIJ PEROV FESTMÉNYE

Bartók Béla – az ember

„…te szólalj,
szigorú, szilaj, „agresszív” nagy zenész,
hogy – mégis! – okunk van
remélni s élni!”
(Részlet Illyés Gyula Bartók című verséből)

A költő ma is nagyon időszerű sorai után én nem a nagy, a legnagyobb magyar zenészre, inkább a nagy „emberre” szeretnék emlékezni. Az emberre, akinek családszeretetét, gyermekszeretetét, értékmentő természetszeretetét és nem utolsósorban hitét követendő példaként kellene emlegetni mai közönyös, befelé forduló világunkban.

Csendes baráti összejöveteleken sokat beszélgettünk erről özvegyével, *Pásztory Ditta* zongoraművésszel, nagyobbik fiával, *Bélával,* az őszinte jó baráttal és annak mindig segítőkész feleségével (sajnos azóta mindhárman elmentek) Ditta budai lakásán – a férj csináltatta erdélyi faragott bútorok, népdalgyűjtő útjain vásárolt szebbnél szebb népi kézimunkák, terítők, párnák, a körösfői hímzések, színes kerámiák, a népi művészet falakat borító értékei között. Egy-egy ilyen beszélgetés, kavargó emlékidézés rendszerint a zongoránál ért véget, Bartók-művel. Művészi játékával minden szónál többet tudott az özvegy, az egykori tanítvány elbeszélni önkéntes száműzetésükről, kinti életükről, hazavágyásukról… („Szeretnék hazamenni – de végleg.” Bartóknak csak halála után sikerült.)

„Édesapám emberi alakja méltán állítható párhuzamba korszakalkotó zenei tevékenységével” – ismételgette mérnök fia, az első házasságából született ifjabb Bartók Béla, akinek az édesapjával kapcsolatos emlékeit mindig örömmel jegyeztem fel. (*Pétert,* Ditta fiát nem ismerem személyesen. Ő kint maradt, Nyugaton ápolja világhírű apja emlékét, szoros kapcsolatot tartva hazatért édesanyjával és bátyjával.)

„Az emberek igazi egyénisége elsősorban családjuk körében, otthonukban mutatkozik meg. Ha visszagondolok gyermekkoromra, családi életünkre, édesapámról csak csodálattal emlékezhetem. Kiskoromtól kezdve nagy hatással volt rám természetszeretete, és mindig csodáltam, hogy tudományos munkája, művészete, általános érdeklődése mennyire egybefonódott családi életével. »A gyermek önálló egyéniség, akit jó példával és semmi esetre sem erőszakkal kell nevelni.« Ezt az elvét családjában, két fia nevelésében is keresztülvitte. Hangos szót nem hallottunk tőle, de útmutatásait nem jutott eszünkbe öcsémmel megszegni…”

Sokszor kirándultak. Ilyenkor a látott növények, madarak, a legapróbb állatok nevével, életmódjával ismertette meg gyermekeit; későbbi sétájukon jött a visszakérdezés. Ebédnél mindig együtt volt a család. Volt idő beszámolni az elvégzett munkáról, az iskoláról, eredményről, hibáról, örömről. Latinkönyvük még azonos volt, az apa szerette feleleveníteni a leckéket. Hamar saját munkájába is bevonta fiait. Népdalkutatásaira is elvitte a családot.

A hagyományok őrzését, kutatását nélkülözhetetlennek tartotta. Az ősi népi dallamokat, érzéseket akarta továbbadni tanítványainak is. Nagyon szigorú volt, nem ismert megalkuvást. Sem pedagógusként, sem mint művész, mint ember nem tudott megalkudni. Gondos beszámoló leveleit, képeslapjait rendszeresen küldte külföldi útjairól is – belefűzve egy-egy, családjának, gyermekeinek szóló tanácsot. Saját rajzok, felvételek is kerültek a borítékokba; beszámolt arról is, ha látott egy új növényt vagy állatot…

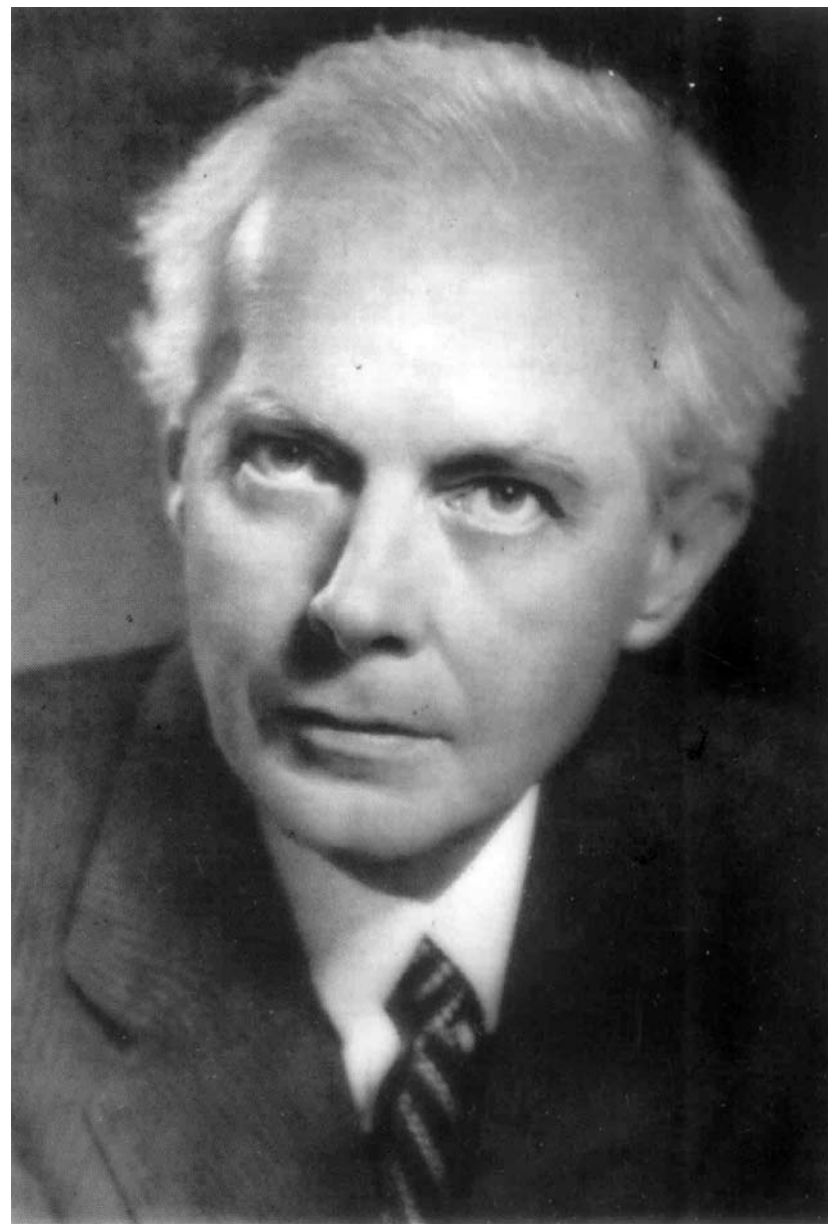

Többek között ezekbe a gyakran repülőgépen, vonaton írt leveleibe özvegye és Béla fia jóvoltából, kedvességéből volt alkalmam belepillantani. Páratlan művelődéstörténeti értékek. Érdemes lenne valamennyit közöli, kiadni: tanítanak, ötletadók, sugározzák a szeretetet…

Most azonban térjünk rá Bartók egy évszázaddal korábban írt levelére, melyet 1903. szeptember 8-án a budapesti Magyar Királyi Zeneakadémia növendékeként, a híres zenepedagógus, *Thomán István* tanítványaként írt haza édesanyjának. Tartalmas sorait így fejezte be: „Kell, hogy minden ember, midőn férfiúvá válik, megállapítsa, minő ideális cél érdekében akar küzdeni. Hogy e szerint alakítsa egész munkálkodásának, minden cselekedetének mineműségét. Én részemről egész életemben minden téren, mindenkor és minden módon egy célt fogok szolgálni: a magyar nemzet és a magyar haza javát. Azt hiszem, eddig is tanújelét adtam e szándékomnak, kevésbé jelentős és fontosabb cselekedeteimmel, melyek csekély erőmből kitellettek…”

Bartók Béla becsülettel teljesítette a fogadalomszerű, maga elé tűzött feladatokat, amelyeket huszonkét esztendős korában megdöbbentő határozottsággal vetett papírra. Ember volt, magyar ember! Neve, zeneszerzői, zenepedagógiai munkássága, az általa végzett tudományos népdalgyűjtés, az ősi, népi értékek, hagyományok őrzése és hirdetése mind-mind egy sokat szenvedett, ma is az igazságért küzdő kis ország kultúráját hirdetik, terjesztik a világban.

■ Schelken Pálma

sztusban…”

kása, Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij

gényében Szonya és Raszkolnyikov beszélgetésében tér vissza. A harmadik kérdéskör: kicsoda Krisztus? E kérdésre vonatkozóan Jézus magáról mondott *„ego eimi” – „én vagyok”* igéit citálta, illetve jelölte be Újszövetségében az író. Ilyeneket: *„Én és az Atya egy vagyunk.”* (Jn 10,30) *„Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, csakis énáltalam.”* (Jn 14,6) *„Aki engem lát, látja az Atyát.”* (Jn 14,9)

Rövidebb-hosszabb idézetek fedezhetők fel regényei oldalain. Az *Ördögökben* megtalálható az a történet, melyben Jézus megparancsolja a démonoknak, menjenek bele a disznókba, és fussanak a tengerbe, hogy belefulladjanak (Lk 8,32–36). A *Karamazov testvérek* mottója ez az ige: *„Ha a földbe esett gabonamag el nem hal, csak egymaga marad; ha pedig elhal, sok gyümölcsöt terem.”* (Jn 12,24) Ez lett sírfeliratа is. A *Bűn és bűnhődésben* részletesen idézi és magyarázza Lázár feltámasztásának történetét (Jn 11). A megkísértés története (Mt 4,1–11) a nagy inkvizítor történetében tér vissza. Több regénye zárul, illetve nyílik ki új perspektívára, a feltámadásra: így a *Feljegyzések a holtak házából,* a *Bűn és bűnhődés* és *A Karamazov testvérek.*

Az ember szétesése

Megosztott emberek üdvözülhetnek-e egyáltalán? Szétesettek újra összerakhatók-e? Ez a dosztojevszkiji kérdés, s nem csak *A hasonmásban.* A *Raszkolnyikov* név a *raszkol* szóból származik, amelynek jelentése: „szakadás”. Tehát arra utal, hogy viselője elszakadt – családtól, néptől, egyháztól, önmagától és Istentől. Ebből az elszakítottságból csak egy út vezet a gyógyulás felé: a megbánás és a bűnvallás útja.

Zoszima sztarec üzenete *A Karamazov testvérekben* ez: az ember soha se veszítse el a megbánás iránti érzékét! Annak, aki képtelen élete alapvető hazugságait letenni, nem lehet segíteni. Az ilyen ember nem képes többé megtérni Istenhez, aki pedig szereti és várja az embereket. Dosztojevszkijnél a szereplők a megbánás révén bármely helyzetből képesek kilábalni, bármekkora is vétkük vagy bűnük.

Dosztojevszkijnek a megtérésről való gondolkodását személyes példája is jól mutatja. Amikor úgy érezte, közeledik halála, feleségét és gyermekeit magához hívatta, s arra kérte őket, hogy olvassák fel neki a tékozló fiú példázatát (Lk 15). Ezt jegyezte meg ehhez a történethez: a szülők szeretik gyermekeiket, Isten azonban sokkal jobban szeret minket, mint ők a gyermekeiket. És visszatérés, a hazatérés Istenhez minden pillanatban lehetséges, itt nem számít a térbeli, időbeli távolság, hanem egyedül Isten közelsége!

„Mégis”-szabadságunk

A megbánás és a megtérés egyéni döntésünk következménye, azaz az emberi szabadsággal is összefügg. Mindenkinek lehetősége van dönteni arról, hogy hazug életét abbahagyja-e, vagy sem. Ebben a döntésben meghúzódik egy igen fontos kérdés, amely elé előbb-utóbb minden ember odakerül: ragaszkodni kíván-e továbbra is az életről kialakított illúzióihoz, véleményéhez, „ideológiájához”, *vagy* el akar indulni az igazi élet keresésére?

Vannak, akik az életről kialakított eszméikhez ragaszkodnak inkább, mintsem kivonulnának megkötöző eszmerendszerükből a kockázatosabb, de sokkal tágasabb és növekedést ígérő igazi életre. E nélkül az egzisztenciális exodus nélkül senki sem ismerheti meg jobban az életet. Ellenpélda Raszkolnyikov a *Bűn és bűnhődésből.* Szonyával való találkozásából, aki szereti őt, erőt merít az újrakezdéshez, az életben maradáshoz. A szeretet segíti őt a túlélésben! Jellemző, hogy *A Karamazov testvérekben* Zoszima sztarec nem ideológiát, dogmát, elméletet ad tovább, hanem történeteket, életvázlatokat, példákat.

Dosztojevszkij a világban tapasztalható szenvedés láttán felmerülő kérdésekre s ezekkel összefüggésben az Isten szeretetének hollétére vonatkozó kételkedésre a választ nem elméleti magyarázatokkal, hanem történetekkel, példaképekkel adja meg. Olyan sorsokkal, amelyek képessé váltak a *mégisre:* a szenvedés és a reménytelenség ellenére mégis élnek, szeretnek. Az Újszövetség központi üzenete sem elmélet, filozófia, okoskodás, hanem élet-halál-feltámadás összekapcsolása, a széthullás utáni újraépítés-épülés Jézus halálból való kijövetele révén. Ez a történelem és az egyéni sorsok igazi fordítópontja, a nagy „felütés”, az isteni Auftakt, amelytől minden megváltozik. Dosztojevszkij ezt tudja, írja, ábrázolja is minden regényében, mert egyszer már életre szólóan átélte Szibériában!

A másik eldöntendő kérdés, amelyet többször felvet a nagy szenvedő és látnok: vajon lehet-e az ember istenné, *vagy* el tudja-e fogadni, hogy Isten őérte lett emberré? Minden életben kísért az öröklött őskonfliktus: olyanná lenni, mint Isten. A keresztény orosz filozófus, *Bergyajev* szerint Dosztojevszkij nagy regényeiben mindig jelen van a gyilkosság, s ez a káini alaphelyzet visszatérése történeteiben: az „Én vagyok az úr, nekem van hatalmam befejezni mások vagy a magam életét, nem Istennek”. A bűnözésben az ember Istennek képzeli magát, s végzetesen, végletesen arányt és irányt téveszt.

„Ha nincs Isten, minden lehetséges”?

Dosztojevszkijnek ez a tétele annyira telibe találta a francia *Jean-Paul Sartre-ot,* hogy ő ezt tette ateista-humanista egzisztencializmusa kiindulópontjává. Az az ember pedig, aki abból indul ki, hogy nincs Isten, az emberiséget két csoportra oszthatja: azokra, akik uralkodnak, s azokra, akiket uralnak. Legélesebben a *Bűn és bűnhődésben* jelenik meg ez az alapállás, de Zsigáljev alakjában is az *Ördögökben.*

A szociálisan igazságos társadalom elméletét fogalmazza meg, s eleinte ennek érdekében szabadságot akar biztosítani mindenkinek. Hamarosan azonban átvált arra a tapasztalati tényre (?) vagy legalábbis érzéki csalódásra, hogy az életet végül is nem lehet másként megszervezni, csak úgy, ha a 10% uralkodik a 90% felett. És talán még az sem áll messze a valóságtól, hogy a 90% ezt így is akarja. Az *Ördögök* egyik jelenete szerint ők még örülnek is annak, hogy vannak üvegpalták, népi táncok és koncertek – „cirkusz és kenyér”, mert többre nem is vágynak.

Ha nincs Isten, akkor néhány millió embert nyugodtan félre lehet tenni vagy el lehet tenni az útból, ha akadályozzák a „jobb társadalom” felépítését. Micsoda pokoli felismerés volt ez a Harmadik Birodalom és a sztálini, bolsevik rendszerek előtt! Ezzel szemben Dosztojevszkij számára (is) minden ember Isten teremtménye, az ő képére és hasonlatosságára alkotva. Ebből következőleg senki sem tekintheti a másikat puszta eszköznek céljai megvalósítása érdekében. Akármilyen mélyen romlott és mélyre süllyedt is bárki, az istenképűséget – összetörve bár, elrejtetten, de kitörölhetetlenül – hordozza. Ez adja méltóságát bűnei, vétkei ellenére.

Dosztojevszkij írói világában (is) Krisztus személye és a feltámadás ténye az evangélium középpontja, tengelye. Vagy feltámadott Krisztus – vagy öngyilkos leszek: ez a dosztojevszkiji dilemma. Regényeiben a szereplők e két szélsőség között élik, küzdik, vergődik, szentelik meg sorsukat. Ezt másképpen *Camus,* a Dosztojevszkij-csodáló is megfogalmazta: „Könnyű logikusnak lenni; de mennyire nehéz logikusnak maradni egészen a végig!”

Krisztus feltámadása Dosztojevszkij hitének a szegletköve. Krisztus nem pusztán erkölcsi példakép, mint *Tolsztojnál,* hanem ő a győztes a halál fölött. Számára az evangélium a feltámadás dokumentumgyűjteménye. Az élet minden drámáját, tragikumát és abszurditását legyőzte a Feltámadott! A feltámadás a történelem kellős közepén zajlott le, ment végbe, s ennek üdvhatásai máig és a történelemben mindvégig érzékelhetőek. Mit is válaszolhatnánk enélkül Karamazov Ivánnak, aki a kisgyermekek halálát látva vissza akarja adni a belépőjegyet ebbe a világba?

Ezen a világon nem szűnik meg a szenvedés, s ebből a világból kiindulva nincs is erre a kérdésre elfogadható válasz. Az egyetlen lehetséges s már nem pusztán e világból hangzó válasz: Jézus feltámadásának kétségbevonhatatlan ténye! Ez a világ minden szenvedésével együtt nem *a* mindenség. A szenvedés következmény: az Istentől való elszakadás következménye, a feltámadás pedig Isten történetének új fejezete az emberiséggel. S ezt Dosztojevszkij nagyon jól látta, hitte, regényeivel pedig tudatosítani próbálta az olvasókban – egykor és ma. Raszkolnyikov számára az élet az Újszövetség olvasásával kezdődik. Azzal az evangéliummal, amelyben Krisztussal találkozhat, s benne valóban megtalálja az Életet…

Az emberi lélek prófétai látóját sokan és sok mindenért tisztelték a szellemtörténetben. Már írtam Sartre és Camus véleményéről. Korábban Nietzsche ezt jegyezte le: „Ő az egyetlen pszichológus, akitől valamit is tanultam.” *Hermann Hesse* német író nevezte először őt 1920-ban *Bepillantás a káoszba* című tanulmányában a 20. század előprófétájának. *Sigmund Freud* és *Alfred Adler,* a mélylélektan klasszikusai az előfutáruknak tekintették. Az 1920-as években a dialektikai teológia atyjára, Karl Barthra is nagy hatással volt Dosztojevszkij. A *Római levélhez* írt híres kommentárjában, amely 1926-ból származik, Barth csak *Luthert* idézi gyakrabban, mint Dosztojevszkijt. Eduard Thurneysen bázeli református professzor, Barth barátja monográfiát írt Dosztojevszkijről; e művet szem előtt tartottam, miközben jelen cikket írtam.

* * *

Százhuszonöt évvel ezelőtti temetésén a szentpétervári Alekszander Nyevszkij-kolostorban tízezrek vettek részt. Az akkori ortodox egyház egyik vezetője a cárhoz írt levelében így fogalmazott: „Talán ő volt az igaz hit egyetlen igazi prédikátora. Senki nem pótolhatja őt.”

Halála évében, az év elején – szokása szerint – írói tervet készített. Ebben szerepelt egy új könyv terve Jézus Krisztusról! Mit mondott volna el a lelkek ismerője Megváltójáról? Soha nem tudja meg senki, csak az, akinek visszaadta haláláig alkotó, teremtő lelkét. Az írónak ez volt a személyes hitvallása: „Hiszek Krisztusban, és nem úgy teszek bizonyságot erről a hitről, mint egy gyermek. Hozsannám a kétely tisztítótüzén átjutva száll Istenem elé.”

A megküzdött hitért, a megharcolt bizonyosságért és azért, mert bevillantott egy-egy fénysugarat az emberi lélek mélyrétegeibe, s milliókat gazdagított ember- és istenismerettel, nos, ezért köszönjük meg őt a nagy Alkotónak, s ajánljuk őt „örök” szellemi útitársul az újabb nemzedékeknek…

■ Dr. Békefy Lajos

HIRDETÉS

Keresse fel a bibliai események helyszíneit lelkészi vezetésű zarándokútjainkon! Ez évben is több útra hívjuk.
Szentföldi (izraeli) látogatás: Jézus nyomában május 4–11. és szeptember 7–14. között (Jeruzsálem, Betlehem, Názáret, Kapernaum, a boldogmondások hegye, Genezáreti-tó, Tibériás, Holttenger stb.). Részvételi díj: 236 000 Ft.
Érdeklődéstől függően szervezés alatt:
– október 2–9. között az őskeresztény ökumenikus zsinatok városainak felkeresése Törökországban (Isztambul, Rodostó, Trója, Izmir stb.). Részvételi díj: körülbelül 245 000 Ft.
– szeptember 20–27. között egyiptomi út (Kairó, gízai piramisok, Asszuán, Luxor, Királyok völgye, Alexandria stb.) Részvételi díj: körülbelül 245 000 Ft.
Az árak magukban foglalnak minden költséget (négycsillagos szálloda félpanzióval, repülőjegy, illetékek, a helyi közlekedés, belépőjegyek, magyar nyelvű szakértő idegenvezetés).
Tájékoztatás levélben vagy telefonon: Ökumenikus Tanulmányi Központ, 1114 Budapest, Bocskai út 15. Tel./fax: 1/466-4790, mobil: 70/508-7624.

HIRDETÉS

Két fény között

Böjti sorozat vendégekkel és versekkel a Pesterzsébeti Evangélikus Egyházközség alkalmain, vasárnaponként 10, illetve csütörtökönként 18 órai kezdettel.

Március 16., csütörtök: *Két fény között… Szórt fényben.* Igét hirdet *Szita Istvánné* lelkész. Vers: Reményik Sándor: Mikor a villany elalszik
Március 19., vasárnap: *Két fény között… Ellenfényben.* Igét hirdet *Győri János Sámuel* lelkész. Vers: Reményik Sándor: Szemben az örökméccsel
Március 23., csütörtök: *Két fény között… Verőfényben.* Igét hirdet *Szeverényi János* országos missziós lelkész. Vers: Reményik Sándor: Szent János-szobor
Március 26., vasárnap: *Két fény között… Kontrasztban.* Igét hirdet *Farkas Sándor* lelkész. Vers: Reményik Sándor: Bibliaóra
Március 30., csütörtök: *Két fény között… Borúban.* Igét hirdet *Széll Bulcsú* lelkész. Vers: Reményik Sándor: A kis templom a nagy dómban
Április 2., vasárnap: *Két fény között… Derűben.* Igét hirdet *dr. Harmati Béla* nyugalmazott püspök. Vers: Reményik Sándor: Utolsó munkás
Április 6., csütörtök: *Két fény között… Rivaldában.* Igét hirdet *Füke Szabolcs* lelkész. Vers: Reményik Sándor: Új Szt. János-kórház

A sorozat egyes alkalmai után Szita István *festőművész, lelkész* János evangéliuma negyven képben *című kiállítása tekinthető meg a gyülekezeti házban.*

HIRDETÉS

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem Doktori és Habilitációs Tanácsa tisztelettel meghív minden érdeklődőt *Joób Máté* evangélikus lelkész *A békesség élménye – Az egyéni bűnbánat kvalitatív tartalomelemzése pasztorálpszichológiai szempontból* című doktori értekezésének nyilvános megvitatására, mely március 30-án, csütörtökön 16 órakor lesz az Evangélikus Hittudományi Egyetem (1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3.) 10-es számú tantermében. A doktori értekezés és a tézisfüzet egy-egy példánya megtekinthető az egyetem könyvtárában.

Missziói kiadványok

Fogságban is szabadon. „…csak arra gondolj, hogy szabad vagy, amíg igazságos vagy” – hangzik *Márai Sándor* gondolata a legfrissebb missziói kiadványunkon. Az idei év elején az Angyalfa Alapítványnyal közösen készítettük el a börtönben lévőknek szóló kazettánkat. A félórás összeállításban három témában hangzanak gondolatok (fogságban, útközben, szabadon), amelyek között imádságok és zenék is hallhatóak.

Az Evangélikus Missziói Központ frissen megjelent kiadványa jó célt szolgálhat az előzetes letartóztatottak között és a börtönben végzett szolgálatokhoz.

A Kossuth rádió evangélikus félórájában elhangzó *Missziói percek* az Evangélikus Missziói Központ szerkesztésében készülnek. A rövid, gondolatébresztő jegyzetek és interjúk kiválóan alkalmasak az egyéni elcsendesedésre és a gyülekezeti alkalmak színesítésére. A 2005. év teljes anyaga megvásárolható; a dupla CD ára 1400 Ft. A két kazetta 700 Ft.

A fenti kiadványok megrendelhetők a következő címen:
Evangélikus Missziói Központ, 1156 Budapest, Pf. 22.
Tel.: 1/400-3057. E-mail: evmis@lutheran.hu.
További kiadványainkról a
http://misszio.lutheran.hu oldalon tájékozódhatnak.

A 20. század nemes forradalma

PÁTKAI RÓBERT *(London)*

A 20. századnak kevés olyan meghatározó eseménye volt, amely akkora visszhangot keltett volna, mint az ötven évvel ezelőtti magyar forradalom és szabadságharc. Hogy 1956-ban valami megváltozott, azt mindenki érezte, és többen meg is fogalmazták: a francia *Albert Camus; Romano Guardini,* az olasz katolikus filozófus; *Bill Lomax,* a fiatal angol történész, illetve az emigrációban élő *Szabó Zoltán, Cs. Szabó László, Fejtő Ferenc* és *Király Béla,* hogy csak néhányat említsek az ismert személyiségek közül. Mindannyian arról szóltak, hogy a magyar forradalom volt az első nagyszabású történelmi esemény, amely a nagyvilág közvéleménye előtt megkérdőjelezte a kommunista rendszer alapvető célkitűzéseit, és leleplezte a népeket elnyomás alatt tartó szovjet uralmat.

És most, hogy túl vagyunk a kommunizmus korszakán, azt kell látnunk, hogy ha húzunk egy vonalat az 1917-es szovjet forradalom és a rendszer bukását lényegileg lezáró 1990 között, annak ’56 körülbelül a közepén van. Ez majdnem természettudományosan azt mutatja, hogy ’56 volt a kommunizmus felezési ideje; ettől kezdve indult meg a kommunizmus hanyatlása. A kommunizmus ’56-tól kezdve a latens dekadencia vagy pusztulás korszakába lépett. A század e nemes magyar forradalma azt a nagy fordulatot hozta, hogy a szovjet típusú nagyhatalmi kísérlet megszűnt a jövő esetleges mintaképe lenni.

Az 1945-ben elindult demokratikus kísérlet kezdeti szakasza világosan mutatja, hogy az ország társadalma a rendkívüli nehézségek között is tudott élni demokratikus jogaival, és nem hiányzott volna erkölcsi ereje egy korszerű, alkotmányos demokrácia megteremtéséhez. Ezt a megvalósulás előtt álló demokratikus kibontakozást szakította félbe az erőszak minden eszközével az idegen megszállásra épülő kommunista diktatúra.

A föld alá és a lelkek mélyére kényszerített reformszellem tört fel újból 1956 forradalmi szervezeteiben és az új körülményekhez szabott követeléseiben. Az általános és külső befolyásoktól mentes szabadságharc lényegében a demokratikus kibontakozás és a mélyreható reformok útjába emelt mesterséges gátakat akarta lebontani. A forradalmat és szabadságharcot a Szovjetunió leverte, de az eseményekben és követelésekben felvillant politikai, vallási, társadalmi és gazdasági program erkölcsi és eszmei tartalma ma is hat – kisebb mértékben a hazai, sokkal inkább a külföldi magyarság soraiban.

Az ország helyzetét akkor is a külpolitika határozta meg, az pedig korántsem nyújtott alkalmat az optimizmusra. Szabadságküzdelmünk újra elbukott, de alapjaiban bontotta meg a szovjet rendszert. Bebizonyította a rendszer csődjét és azt, hogy annak valódi társadalmi bázisa Magyarországon nem volt. Világossá vált, hogy a nemzeti összetartás és a nemzeti érzés még mindig a legnagyobb erő a társadalomban, amelyet ápolni kell.

A magyar forradalmakban az a különös, de egyben fájdalmasan lelkesítő is, hogy a börtönökben, bitófákon és harctereken, a pesti utcákon és a vidéki városokban elvesztett életek mégis a győzelem hiteles és egységes képévé állnak össze. Ezt mondhatjuk az ’56-os forradalomról, szabadságharcunkról is. 1956 októbere – 1848. március idusa eseményeivel vetekedve – népünk, nemzetünk egyik csillagórája lett. Az összefogás, az egység, a nemzettudat, az akarat nagy erőpróbája. Negyvennyolc óra alatt elsöpörte Moszkva magyarországi helytartóinak uralmát; ’56 eredményeként több mint negyvenévi szünet után ismét szabadon választott parlamentje lett Magyarországnak. A Moszkva vezette politikai, katonai és gazdasági tömbök feloszlatásával és a szovjet csapatok kivonulásával 1990–1991-re helyreállt az ország függetlensége.

Nagy érdeme az első szabadon választott kormánynak és parlamentnek, hogy 1990 májusában a képviselők első törvényhozó cselekedetével törvénybe iktatta és ünneppé nyilvánította 1956. október 23-át. Ezzel 1956 októbere múltba ágyazott történelmi rögzítést kapott, és tapasztalhatjuk – különösen ha ’56 követeléseire gondolunk –, hogy a magyar október lassanként elveszítette korábbi erős hatását a jelenre. Ma a mi feladatunk elsődlegesen nem az, hogy a rendszerváltás után bekövetkezett hazai politikai meghasonlást, a magyar társadalom szegénynyedését, a politikai és gazdasági korrupció tényét és az ország erkölcsi meggyengülését tárgyaljuk, vagy ezek felett siránkozzunk. Ehelyett 1956 októberének példáját kell magunk elé állítanunk: akkor a katonai vereséget erkölcsi győzelem ellensúlyozta. Ötvenhatnak ez a példázatos jelentése abban állt, hogy a nemzetnek ellenálló erőt, bizonyos politikai immunitást és erkölcsi tartalmat adott.

Ennek a példázatos és lelki tartalomnak vagyunk örökösei mi, angliai magyarok is. Hazafiságunk nem pusztán arra a biológiai tényre támaszkodik, hogy magyarnak születtünk, hogy vannak közös tradícióink, örömeink és félelmeink; hanem az a komoly politikai tartalma is van, amit a befogadó, nekünk otthont adó országtól tanulhattunk, nevezetesen: a szabad társadalom intézményei iránti hűséget, a tradíció őrzését, a nemzettudat vállalását. Ez azt is jelenti, hogy van valami morális közünk egymáshoz, amely túlmegy a törvénytiszteleten; ragaszkodunk ahhoz a politikai tartalomhoz, amely a haza intézményeiben ölt testet, ami csak a miénk.

Cs. Szabó László mondotta egy rádióbeszédében a forradalom eltiprása után: „1956-tól fogva krisztusi ünnep is a halottak napi emlékezés: olyan áldozat ünnepe, amelyet egy nép hozott, hogy kiontott vérével tisztábbra mossa a világ lelkiismeretét, s puszta mellel a fegyverek elé ugorva meghirdesse, hogy a bűnnek nincs igazi hatalma.” Áldozata révén a magyarság nemességet kapott ötven évvel ezelőtt! Albert Camus, a Nobel-díjas francia író így értékelt minket: „Magyarország többet tett a szabadságért és igazságért, mint bármely nép a világon az elmúlt húsz esztendőben.” Háromszáz évvel korábban *Zrínyi Miklós* pedig ezt mondotta: „Egy nemzetnél sem vagyunk alábbvalók.” Talán jó, ha ezt ’56 fényében újra elismételjük magunknak.

KINCZLER GYULA FELVÉTELE

Az ötven évvel ezelőtti magyar forradalom és szabadságharc számomra egyértelműen azt jelenti: emelt fővel lehetünk magyarok! Emelt fővel vállalhatjuk múltunkat, emelt fővel nemzeti hagyományainkat, emelt fővel kultúránkat. Az 1956-os tépett lobogókhoz való ragaszkodásunk, a magyar ötvenhat emléke és öröksége adjon erőt nekünk ahhoz, hogy olyan hazafiságot hordozzunk magunkban, amely nem diszkriminatív, nem rasszista, nem elnyomó, hanem a nemzeti érzés megszilárdulásához nyújtott támogatás, mások hasonló jogainak tiszteletben tartásával.

„Pedig nem könnyű manapság Magyarországon hazafinak lenni, annak ellenére, hogy az 1989–90-es demokratikus fordulat után visszanyertük szuverenitásunkat” – olvasom az egyik legtekintélyesebb hazai napilapban. Majd folyik a lamentáció arról, hogy 1989 előtt azt tanították a népnek, hogy a hazafiság a Szovjetunió szeretetével kezdődik, a fordulat után pedig szorgalmas értelmiségiek azt számolgatták jobb ügyhöz méltó buzgalommal, hogy a Magyar Televízióban hányszor hangzik el a „magyar” szó.

A vitában valóban nagy integritással résztvevő, önmeghatározása szerint szabadelvű és liberális konzervatív *Tamás Gáspár Miklós* egy interjúban odáig ment, hogy megállapította az 1990 utáni első szabad magyar kormányról, hogy „akármennyire nem értek egyet a fórumistákkal, el kell ismerni: ők legalább megpróbálkoztak egy demokratikus patriotizmus megteremtésével”. Történelmünk summás, apologetikus elintézése, sok esetben dicstelennek aposztrofált múltja késztette arra, hogy kimondja ezt a súlyos mondatot, számomra igen értékes kijelentést: „Meg kell szűnnie ennek a végtelen unalmas magyar kisebbrendűségi érzésnek és önlebecsülésnek.”

Nos, talán néhányat érdemes felidézni a „dicstelennek” is mondott történelmi megmozdulásainkból. A Kárpát-medencében egyetlen olyan nép vagyunk, amely immár több mint ezeréves államot tart fenn. Megállítottuk a törökök európai hódító rohamait. 1848-ban Európa népei között mi is ott voltunk a barikádokon, vállaltuk a hallatlan túlerővel szemben a szabadságküzdelmet. Aradon ezért akasztották fel legjobbjainkat! Az első világháború kirobbanását *Tisza István* igyekezett megakadályozni. Míg a második világháborúban a szovjetek ellen harcoltunk, a másik diktatórikus nagyhatalmat, a hitleri Németországot bosszantottuk azzal, hogy menedéket adtunk a lengyeleknek, hollandoknak, franciáknak. (Személyes tapasztalatom, hogy apám az erdélyi Szászrégenben százszámra foglalkoztatott Magyarországon átvonuló lengyel katonákat, illetve adott lehetőséget nekik arra, hogy ideiglenesen megpihenjenek.) Ezért írhatta a *Neues Wiener Tagblatt* 1939. október 27-én: „Nem tűrhetjük sokáig, hogy a magyarok tüntetőleg dédelgessék a demoralizált lengyel csürhét.”

Ki tud a lengyelek könyvben megjelent hálaénekéről, amelyet *Barátok a bajban – Lengyel menekültek Magyarországon 1939–1945 között* címmel adtak ki? Vagy ki tud a franciák elismerő memoárjáról, a Magyarországra menekült francia hadifoglyok emlékezéseiről, amelynek *Ego sum gallicus captivus* a címe?

Vagy említhetem igaz szerepünket az emberi történelem egyik legembertelenebb fejezetével, a holokausztta kapcsolatosan is. Amit az akkori német vezetőség és különböző népekhez tartozó segítőtársaik elkövettek Európa zsidóságával, eléggé el nem ítélhető. Éppen ezért kell idéznünk *J. F. Montgomery* amerikai diplomatát, aki *Magyarország, a vonakodó csatlós* című könyvében ezt írta: „Magyarország többet tett, mint amire erkölcsileg kötelezve volt, amikor saját zsidói mellett menedéket nyújtott külföldi zsidóknak is.” Montgomery szerint Magyarországot nem Angliával kell összehasonlítani, hanem a szomszédaival. Ő maga írja, hogy 1938 márciusában *Beneš* rendőrei a cseh határt átlépő osztrák zsidókat „visszaadták” a Gestapónak. Fél évvel később ugyanazt tették a Szudéta-vidékről menekült zsidókkal is. Magyarország azonban minden további nélkül beengedte az Ausztriából, majd később Szlovákiából elűzött zsidókat. Vagy említsem a semleges Svájc „önvédelmét”? 1938. augusztus 18-án lezárta a határt, és nem fogadott többé zsidó menekülteket.

Az ötven évvel ezelőtti magyar forradalom és szabadságharc óta különösen is emelt fővel lehetünk magyarok! Mert 1956-ban egy történelmi gyökerekből táplálkozó új politikai, társadalmi és gazdasági rend körvonalai bontakoztak ki. A forradalomban csodával határos emberi és társadalmi szolidaritás, erkölcsi emelkedettség nyilvánult meg. Ide kell visszanyúlnunk! Ezeket a gyökereket kell keresnünk nekünk, Angliában élő magyaroknak is. Akkor a követelések jelentős mértékben a keresztény humanizmus reformgondolatát vetítették ki a magyar fejlődés horizontjára. Ma sem lehet kevesebb az igényünk, elkötelezettségünk és népünkért való felelősségünk.

1957 márciusában, az ’56-os forradalom leverése utáni első londoni bús-borongós megemlékezésen nekem jutott a megtisztelő feladat, hogy beszédet mondjak. Akkori zárószavaim legyenek ezen emlékezés zárómondatai is: „Aki szítja közöttünk a gyűlöletet, az a hazaárulás bűnét követi el. Történelmi távlatban gyűlölködésünk többet ártott nekünk, mint egymást követő külső ellenségeink. Földrajzi távlatban pedig nincs Európának még egy népe, amely kuruc–labanc háború örök vetélkedésének luxusát hozzánk hasonlóan megengedné magának. Egy szegénységen, egy sorson, egy múltban gyötrődött, egy szakmán őrlődő, egy temetőnek eljegyzett emberek jobban nem tudnánk, mint sanda gyanúval méregetni egymást? A történelmi idő testvéri kézfogásra hív! Valahogy úgy, ahogy Erdély lázas lelkű költője, *Reményik Sándor* mondotta: »Legyen az erdő akármilyen setét, / csak el ne engedjük egymás kezét, / kitett, anyátlan, árva magyarok.«”

A KERESZT ÁRNYÉKÁBAN… 2. – *Mk 15,6–15*

Akit megmentett…

A neve ismerős: *Barabbás.* Ő bizonyosan ott lehetett a kereszt körül tolongók, érdeklődők és bámészkodók körében. De milyen minőségben? Ha ott volt, feltételezhetően egészen más érzésekkel volt jelen, mint a tömeg. Hiszen az tény, hogy éppen helyette feszítettek meg valakit… Lássuk csak, ki is ez a Barabbás!

Lázadó… Nem kisstílű, alkalmi bűnöző. Nem a nyomor vagy az elhanyagolt nevelés, a rossz életkörülmények vezethették helytelen útra. Lázadt a társadalom ellen, és indulatai gyilkosságig fokozódtak. (Lehet, hogy helytelen az összehasonlítás, de vajon Mózes nem hasonlót élt-e át…?)

Barabbás nevezetes ember, nem rejtőzködő, nem terrorista, talán inkább szervező… Gyilkos (lásd Lk 23,19), ami megbélyegzetté tette Isten színe előtt is. Nem elméleti forradalmár, hanem erőszakos ember. (Igen gyakran e világ nevezetes történelmi szereplői is erőszak révén jutottak hatalomra.) János pedig azt írja róla: *„Ez a Barabbás pedig rabló volt.”* (18,40b) Ez a jellemzés bizony nehezen hozható összefüggésbe az önzetlenséggel. Gyilkos és rabló…

Tudja, hogy a kivezető út számára a kereszt, azaz a kivégzés. Eközben hangokat hall. A nép, a tömeg zajong, hangoskodik, majd egy emberként a nevét kiáltja: *„…Barabbást!”* És megnyílik előtte a börtön ajtaja, leoldják bilincseit. Ezután már senki sem foglalkozik vele. Vajon kíváncsi-e arra, hogy miért? Hogy mi történik?

Ő is láthatja a megkorbácsolt Jézust, akiről Pilátus mondja: *„Íme, az ember!”* (Jn 19,5b) És alig érti meg, hogy ez az ember az, akinek az életét köszönheti…

De ott volt-e Barabbás a keresztet körülvevők tömegében? Vagy talán elhúzódott szégyenében? Nem feltételezem. Alig akadhat olyan ember, akit ne indítana, ne rendítene meg egy ilyen esemény. Különösen akkor, ha világossá válik előtte, hogy helyette hal meg valaki azon a helyen…

Megkérdőjeleztetett a feltevés, amely szerint – miként *Luther* is vallja – nekünk kellett volna (kellene) függenünk a kereszten. De én nem hiszem, hogy ezt érdemes vitatni. Hiszen a Golgotán Isten végezte el a megváltás munkáját Jézus Krisztus által. A megváltás eredetileg a váltságdíj kifizetését jelenti: mi tartozunk Istennek azzal az elégtétellel, amelyet Jézus megadott a kereszten. Erről elgondolkodni, a tényt elfogadni és hittel megvallani soha nem késő.

Kevésbé lehet elképzelhető – főként lelki értelemben –, hogy a Barabbást szorító és féken tartó bilincsek között, az ajtók megnyílásánál bárki is azt mondta volna: „Nem megyek ki!” Hiszen ez már végzetes kalitka… Ám napról napra tárul fel az ajtó az egész világ előtt, és akár életünk valamennyi napján, órájában kiléphetünk rajta az élő Isten színe elé…

■ M. L.

GYARMATI GÁBOR FELVÉTELE

SZÓ SZERINT

„Van a reménynél biztosabb bázis. Élt egyszer egy fiatalember, aki azt mondta, hogy az ő országa nem ebből a világból való. Római kivégzőeszközökkel megölték. Felszögezték, és lassú, fulladásos halált halt. Ekkor eltemették, és egy lenvászon lepelbe temették. Harmadnapra nem találták a sírban, de a lepel megmaradt, amelyet a test különös módon átégetett. A tanítványai bezárkóztak egy szobába, rettegtek, hogy most aztán ők következnek. Ő meg átment a falon. Az egyik tanítvány leírta: először kísértetnek nézték, de ő enni kért tőlük, és a halat meg a kenyeret a szemük láttára megette. Negyven nap múlva pedig összegyűjtötte őket egy hegyen, és a szemük láttára eltűnt. Ez azt jelenti, hogy ez a fiatalember a fizikai szubsztanciát átvitte abba az országba, amire egész életében hivatkozott. Ez az átlépés a világban kinyitott egy kaput. A mi világunk azóta közvetlen kapcsolatba kerülhet azzal a másikkal.”

MAKOVECZ IMRE *(Magyar Nemzet, 2006. március 8.)*

Válasszuk az életet most!

„Nem törvényeskedő, hanem törvénytisztelő ember vagyok. Életemet igyekszem Isten szavához mint zsinórmértékhez igazítani. És minden hitre jutott testvéremtől ugyanezt várom el. Különösen akkor, ha történetesen egyházi tisztségviselő az illető. Meggyőződésem, hogy az idei tisztújításokban Isten egyházreformáló kegyelmét kell észrevennünk. A mi gyülekezetünkben azonban nem sokan állnak készen a változásra. Azt mondják: »Maradjon minden a régiben.« És ez tulajdonképpen a bűnökben való megmaradást jelenti. De kezdhet-e újat így velünk az Isten? Adhat-e áldást, ha az élet helyett a halált választjuk?”

EVÉLET LELKI SEGÉLY

Szőkéné Bakay Beatrix

Kedves testvérem, Szilárd! Levelére elsőbbséggel válaszolok, hiszen valóban most van annak az ideje, hogy válaszszunk. *„Ha lemossa az Úr Sion leányainak a szennyét, és leöblíti Jeruzsálem vérét ítélő lelkével, megtisztító lelkével, akkor teremt az Úr a Sion-hegy egész területe és a gyülekezet fölött nappal felhőt és ködöt, éjjel pedig lángoló tűz fényét. Mindezek fölött az Úr dicsősége lesz az oltalom.”* (Ézs 4,4–5)

A prófétai ige fényében tökéletesen egyetértek Önnel abban, hogy gyökeresen új, Isten áldásával kísért új csak akkor kezdődik el egy ember vagy egy gyülekezet életében, ha engedi, hogy a megöletett Bárány vére megtisztítsa. Meg kell térnünk bűneinkből, és el kell hagynunk őket! Kívánnunk és kérnünk kell, hogy a bűnbánat Lelke kiáradjon egyházunkra, gyülekezeteinkre! Az kevés, hogy ajándékaiért könyörgünk – jelenlétét kell koldulnunk! Hiszen az ige szerint az Úr dicsősége az oltalmunk. Dicsősége pedig csak akkor látszik meg rajtunk, akkor ragyog fölöttünk, ha engedelmességre szánjuk oda életünket!

Különösen is követelmény ez az Úr népe vezetőinek körében, hiszen az Úr áldásának vagy ítéletének csatornái ők. Az Úrral megbonthatatlan egységben kell vezetniük a rájuk bízottakat. És hogyan maradhatnának szimbiózisban Istennel, ha utálatos vétkeik miatt elvettetnek az Úr színe elől?! Hogyan válhatnának a nyáj példaképeivé, ha nincs miért fölnézni rájuk?!

Isten emberének – legyen lelkész, felügyelő vagy presbiter – lelkileg érett kereszténynek kell lennie. De hát hogyan ismerjük fel a lelkileg érett keresztényt? Ez minden bizonnyal már az újszövetségi időkben is komoly kérdésként vetődött fel a gyülekezetekben. Amikor Timóteus Efezusban maradt, hogy folytassa Pál munkáját, talán akkor került a legnehezebb helyzetbe, amikor el kellett döntenie, ki alkalmas arra, hogy tanító és lelki vezető legyen a gyülekezetben. Szüksége volt arra, hogy Pál apostoltól megkapja Isten ihletett igéjének útmutatását. Ez valójában egy hosszú lista, amelynek követelményei alkalmasak arra, hogy megmutassák a keresztény ember lelki érettségének szintjét.

A lista húsz tulajdonságot tartalmaz az 1Tim 3,1–7 és a Tit 1,5–10 alapján. Mekkora segítséget jelent ma is a jelölő- és szavazatbontó bizottságok munkájához, a jelölési eljárás teológiai megalapozásához gyülekezeteinkben! Hogy betölthessék Isten akaratát, és felszabadulhassanak attól a tehertől, hogy esetleg emberi bölcsességgel, önös érdekektől vezérelve döntsenek egy-egy jelölt állításakor, és hogy nyugodt lelkiismerettel ajánlják a gyülekezetnek a jelölteket mint kipróbált, vezetésre alkalmas szolgákat az Úrban. Nemkülönben a gyülekezeti közgyűlés számára is jó mérce ez a lista, hogy megbánhatatlan döntést hozhasson.

Milyennek kell hát lennie az Isten emberének? Páltól szabadon idézve: elsősorban feddhetetlennek, rendezett családi életűnek, aki hű a házastársához, és háza népét jól vezeti! Emellett megfontoltnak, józannak, tisztességesnek, vendégszeretőnek, tanításra alkalmasnak, szenvedélyektől mentesnek. Legyen olyan ember, aki uralkodni tud érzelmei felett, ezért nem kötekedik és nem önkényeskedik, kerüli a viszályt, megértő. Aki Isten szolgálatában áll, az ne legyen pénzsóvár vagy hatalomvágyó. Törekedjen arra, hogy a gyülekezeten kívüliek előtt is jó legyen a megítélése. A vezetőtől elvárható, hogy legyen kegyes és igazságos ember, aki nem újonnan megtért, hanem kipróbált. Legyen hajlandó a jóra, és engedje, hogy az Úr szüntelenül tanítsa!

Ha mindezeket számba vesszük, akkor világossá válik számunkra, hogy Isten az ő emberein keresztül akarja felépíteni népét, és hogy milyen bőséges kegyelem árad arra a gyülekezetre, ahol ilyen, Isten szíve szerinti vezetők mutatják az utat.

Érdekes, hogy Pál listáján itt nem szerepelnek a lelki ajándékok, nem beszél arról, hogy az Úr szerinti vezetőnek milyen talentumokkal kell bírnia. Az Isten szerinti vezető alkalmassága kifejezetten morális felfogásával, erkölcsi tulajdonságaival, szellemi nagykorúságával van összefüggésben. Közelebbről az Istennek való engedelmességével!

Úgyhogy igaza van Szilárdnak, amikor a bűnből való szabadulást sürgeti. Csak így lesz ébredés, megújulás egyházunkban. Kezdje az Úr ezt a vezetőkön! Hogy az életet választhassuk, most! Imádkozó szívvel:

■ SZŐKÉNÉ BAKAY BEATRIX

Leveleiket „Lelki segély” jeligével várjuk szerkesztőségünk címére. Kérjük, jelezzék, hozzájárulnak-e ahhoz, hogy a levelükre adott válasz lapunkban is megjelenjen.

HETI ÚTRAVALÓ

Aki az eke szarvára teszi a kezét, és hátratekint, nem alkalmas az Isten országára. (Lk 9,62)

Böjt harmadik hetében az *Útmutató* reggeli igéi Jézus követésének előfeltételeiről szólnak – akár negatív megfogalmazásban is, mint vezérigénk. Vedd fel „okulárédat”, hogy meglásd: csak akkor vagyok alkalmas a nyílegyenes szántásra, az élet igehirdetésére, ha *„szemem az Úrra néz szüntelen, mert ő szabadítja ki lábam a csapdából”* (Zsolt 25,15; LK)! Az anyagi kényelem, a munka vagy az elfoglaltságok, a család és a barátok sem lehetnek akadályai az Úr Jézus követésének, ha ő hív: *„Kövess engem!”* (Lk 9,59) Kifogások, alkudozás helyett *„nézzünk fel Jézusra, a hit szerzőjére és beteljesítőjére”* (Zsid 12,2)! Csak így lehetünk *„Isten követői (utánzói), mint szeretett gyermekei”*. A tanítványt – a megszentelődés útján – végigkíséri a kereszt, de a testiség bűnei (a bálványok imádása) elválasztanak tőle: *„Ne vegyetek tehát részt ezekben.”* (Ef 5,1.7) A világosság gyermekei az Úr Jézust mindenek felett szeretik; jobban, mint önmagukat és családjukat. Az ő követésének újabb „kirekesztő előfeltétele”: *„Ha valaki nem hordozza a maga keresztjét, és nem jön utánam, az nem lehet az én tanítványom.”* (Lk 14,27) „Betegség, szegénység, fájdalom nem nevezhető keresztnek. Az a kereszt, amikor valaki a hitéért szenved.” *(Luther)* A keresztény élet: építés és háború egyben. A földi vagyon visszahúzó ereje a Krisztus-követés legfélelmesebb akadálya (lásd Lk 14,33)! Jób a szenvedés mélységében is megtapasztalja Isten személyes jelenlétét, s vele perel: *„Micsoda az ember, hogy ily nagyra tartod, és hogy így törődsz vele? Minden reggel megvizsgálod, minden pillanatban próbára teszed. Miért nem veszed le rólam a szemed?”* (Jób 7,17–19) A heti zsoltár szavaival (is) könyöröghetünk Istenhez: *„…bocsásd meg minden vétkemet!”* (Zsolt 25,18) Az ismeretlen ördögűző Jézus számára nem ismeretlen, mert neve által kapcsolatban van vele: *„Ne tiltsátok el, mert nincsen senki, aki csodát tesz az én nevemben, és ugyanakkor gyalázni tudna engem…”* (Mk 9,39) Jézus követői nem csábíthatnak bűnre másokat, és nem botránkoztathatják meg saját magukat sem! A világmindenség teremtője és fenntartója ül együtt a csónakban tanítványaival, ők mégis értetlenek és keményszívűek a kenyércsoda után: *„Van szemetek, és mégsem láttok, fületek is van, és mégsem hallotok? Nem is emlékeztek?”* (Mk 8,18) Íme, a tanítványság újabb negatív ellenpéldái! Jézus háromszor elmondja, ki az, aki „nem méltó” hozzá (Mt 10,34–39). Ki Jézus vetélytársa az életedben? Akit jobban szeretsz őnála! Jézus követése az önmegtagadást és a saját keresztünk felvételét, azaz a neki átadott és kiszolgáltatott életet jelenti. *„Ne nézz hátra”* (1Móz 19,17) a Krisztus-követés „egyirányú” útján, mint Lót felesége, aki hátratekintett, és sóbálvánnyá lett! Noha már nem volt ott, de még szívében élt Sodoma! *„Aki meg akarja tartani az életét, elveszti, aki pedig elveszti, megtartja azt.”* (Lk 17,33) Jézus az énekelt igében hív: „Jertek énutánam!” (EÉ 438,1)

■ GARAI ANDRÁS

A hit ereje

SZÓSZÓRÓ

Ifjúságirovat-gazda: Balog Eszter

Néhány napja döbbentem hallottam a rossz hírt: valaki, akit jól ismerek, kórházban van, és rosszindulatú daganatot diagnosztizáltak nála. Két hónapon belül ő a harmadik az ismerőseim közül, akire váratlanul ilyen komoly teher nehezedik.

Szomorú vagyok miattuk, és aggódom értük. Mikor azonban találkoztunk, meglepett a szívükben lévő békesség. Az, hogy a műtétek és kezelések közepette is bizakodóan tekintenek a jövő felé. Nem a gyógyulás bizonyosságát hangoztatják, hanem Isten gondoskodásába vetett hitükről beszélnek, amely független attól, hogy meggyógyulnak-e, vagy sem.

Engem elgondolkodtat ez az erős hit. Az, hogy a hívő embernek sokszor olyan hihetetlen erőt ad az Istenbe vetett

Esti ima (Forrás: internet)

hite, hogy a betegséget és a kilátástalan helyzetet is nyugalommal fogadja. Ugyan nem érti, miért kell ilyen szenvedéssel szembenéznie, és gyakran fulladnak könnyekbe a szavai, Istenének szeretetében mégsem kételkedik. S ezzel valami nagy dologra hívja fel – szavak nélkül is – a környezete figyelmét: arra, hogy a hit valami különleges többletet ad az ember életének. Olyan többletet, amelyet semmi más nem adhat meg.

Mondhatod erre, kedves hallgatóm, hogy ez csak egy bizonytalan szalmaszál, a mondvacsinált vigasztalás akkor, amikor az orvosi segítség bizonytalan. Gondolhatod azt, hogy ez a kapaszkodó jól jön a bajban, de amíg valaki fiatal és egészséges, addig nincs szüksége ilyesmire.

A képlet azonban korántsem ilyen egyszerű, hiszen a fiatalok között is sok a hívő, aki boldogan beszél arról, hogy Isten megszólította, és azóta más alapon áll az élete. Talán a te környezetedben is vannak olyanok, akiken észreveheted, hogy nem igazodnak a többséghez, nem azt nézik, hogy miként tudnak minél kevesebb erőfeszítéssel minél több pénzt és elismerést szerezni, hanem odafigyelnek másokra. Keresik az alkalmat, hogy valakinek segítsenek, és azt mondják, hogy Isten indítja őket az ilyen szolgálatra.

Ezt a fajta hitet megmagyarázni nem lehet, mint ahogy Isten létét, titkait, csodáit sem. Pedig létezik, látható, hallható, érezhető, hiszen olyan sokan tudunk beszámolni személyes élményeinkről – arról, hogy ő miként lépett közel hozzánk, és miként adott biztos talajt bizonytalan lépteink alá.

Ha te is szeretnél ebből megérezni valamit, akkor légy nyitott, keresd a hívő fiatalok társaságát, tedd fel bátran a kérdéseidet, és vedd kezedbe a Bibliát! Olvass először Jézus Krisztusról, akinek életéről a Biblia második részében, az Újszövetség elején részletes beszámolót találsz. Ismerkedj vele, s rajta keresztül Isten szeretetével, amely téged is erősíteni, formálni akar. S halld meg az igén keresztül az ő hangját, hogy ott áll a szíved ajtaja előtt – zörget, és bebocsátásra vár. Nyiss ajtót neki bátran, hidd el, nem fogod megbánni!

■ HULEJ ENIKŐ

Az írás szövege elhangzott az Evangélikus Rádiómisszió által készített, Lelki szósz című műsorban január 27-én. A rádiómisszió műsorainak kezdési időpontja és a vételi frekvenciák megtalálhatók a Híd magazin 2005/IV. számában. További írások olvashatók az interneten, a http://misszio.lutheran.hu címen.

Mi van a „Mózes-kosárban”?

Böjtkezdő esti sorozat Nyíregyházán

A több évtizedes múltra visszatekintő böjtkezdő esti istentiszteletek igehirdetői szolgálatára ez évben *Széll Bulcsú* kispesti lelkészt hívta meg *Labossa Péter Mihály*, a nyíregyházi nagytemplomi gyülekezet igazgató lelkésze. Az érdeklődők napok óta kíváncsian olvasgatták a hirdetőtáblákon a meghökkentő címet: *Mi van a „Mózes-kosárban”? – Gyakorlatias keresztténység 2Móz 1,6–2,10 alapján.*

A télies, zord időjárás sem tudta megakadályozni, hogy március 6. és 9. között estéről estére megteljen a jól fűtött gyülekezeti terem a nyírségi nagyváros min-

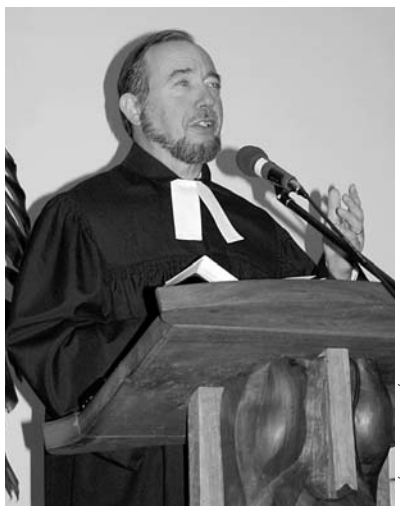

FOTÓ: LABOSSA PÉTER

den részéből érkező – nem csak evangélikus – hívekkel.

A vendég igehirdető már első szavaival megválaszolta a sorozat címéül választott, titokzatosnak tűnő kérdést. A jól ismert, háromezer-háromszáz éves történet kapcsán mai keresztény életünk létkérdéseiről adott szívhez szóló tanítást magával ragadó, eleven és sok konkrét példával teletűzdelt négy böjti evangélizációs igehirdetésében. Ezekből ízelítő az alábbi néhány gondolatmorzsa.

Természetesen Mózes kosarában ő maga, a vízből „kihúzott” kicsiny gyermek volt. De mi van a mi „Mózes-kosarunkban”? Szívünkben ott lehet Jézus; megszülethet benne, és naggyá növekedhet! Ő „csak” zörget a szívünk ajtaján, ellenben minden más hamis vallás ránk akar törni.

A legfontosabb, hogy ne csak „körülbelül” legyünk keresztények, hanem pontosan; hogy személyesen értsük és magunkra vonatkoztassuk Isten élő igéjét. Így tud belépni a szívünkbe és vezetni sorsunk történésein keresztül.

A mi személyes életünknek is kell, hogy legyen egy nagy fordulata, amikor Jézus megszólít, és átadjuk neki önmagunkat. Mózes családja is egy ilyen megszólított „csapat” volt, ezért használhatta fel a maga helyén valamennyiüket az Úristen. S ha minket is „kihúzott”, és engedelmeskedünk neki, akkor kézbe veszi, megtisztítja és felhasználja életünket. Így nem üres „Mózes-kosárral” léphetünk át böjt kapuján, mert az örök Ige megeleveníti azt, aki benne rátalált Isten ajándékára.

–I–S

Bölcs szívvel a földi élet útján

Gondolatok egy századik születésnap alkalmából

A századik születésnap valóban nagyon ritka és mélyen elgondolkoztató esemény egy földi életúton. Hiszen még Mózes imádságában, a *Zsoltárok könyvében* is ez áll: *„Életünk ideje hetven esztendő, vagy ha több, nyolcvan esztendő, és nagyobb részük hiábavaló fáradság, olyan gyorsan eltűnik, mintha repülnénk.”* (90,10) Hát még ha száz olyan esztendőről van szó, amelynek a nagyobb részét a 20. században éltük át! Amikor két világháború hozott el addig soha nem látott, rettenetes vérzivatart. Az elmúlt században Európára tört két nem kevésbé kegyetlen, sok-sok áldozatot követelő diktatúra is; az egyik a horogkereszt, a másik a sarló-kalapács jegyében. Aki végigélte ezeket a véres, szenvedésekkel és halállal teli időket, és most szeretteivel együtt visszatekint rájuk, annak igazán van oka a mélységes elgondolkodásra és a szívből jövő hálaadásra Isten színe előtt!

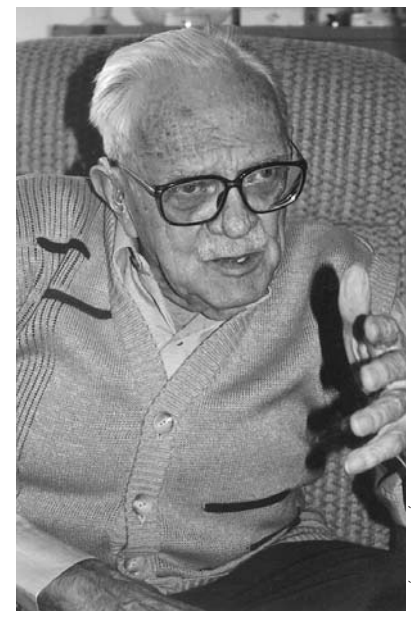

FOTÓ: BABOS JÁNOS

Ilyen rendkívüli és ritka évfordulóra emlékeztünk nemrégiben családunkban, a régi, jól ismert pápai *Kunszt* családban, Pápa evangélikus gyülekezetében. Nagybátyám, *Kunszt Henrik* élhette meg ezt a ritka évfordulót szerteágazó nagy családja körében, testi egészségben és lelki békességben.

Az első köszöntés a születésnapra levélben, *dr. Sólyom László* államfőtől érkezett. Pápa város polgármestere személyesen kereste föl az ünnepeltet, és adta át a város ajándékát egyetlen százéves polgárának. A családi ünnep másnap délelőtt kezdődött, *Gyurátz* püspök volt templomában. A nagy család tagjai közelből és távolból – még Ausztriából, Svájcból és Svédországból is – hazatérve Isten színe előtt adtak hálát „Henrik bácsi” hosszú életéért, az abban megtapasztalt, végtelen kegyelemért. A pápai gyülekezet lelkészei után magam, férjem nevében is, az ároni áldással kívántam további csendes, békés életutat az ünnepeltnek.

Kunszt Henrik a pápai gyülekezet presbitere volt már fiatalon. Nyugdíjas éveiben pedig feleségével együtt az egyházfenntartói adományokat gyűjtötték éveken át, míg egy váratlan betegség és a halál tíz évvel ezelőtt – könnyes szemmel emlékeztek erre a másik évfordulóra – el nem szakította őket egymástól. Az ősz családfő most három fia és családjuk gondoskodása mellett, csendes otthonukban készül a hazavezető útra. Eddig az éveket számlálta, mostantól kezdve azonban – mint mondta – már a napokat számlálja, hálát adva Istennek minden egyes napért.

A templomi hálaadást felejthetetlen, boldog családi ünneplés követte a terített asztalok mellett, közben pedig a családtagok versekkel, énekléssel, virágokkal, ajándékokkal köszöntötték az ünnepeltet; a köszöntésekből kivették a részüket a legfiatalabbak is.

„Bölcs szív” – egy célját tévesztett, Isten nélküli és énközpontú, zűrzavaros és boldogtalan világban, mint mai világunk – ez a legnagyobb ajándék a rövidebb vagy hosszabb életúton. A „bölcs szív” – ez Isten igéjének üzenete – három, Istentől kapott kegyelmi ajándékot jelent. Az evangélium örömhírének bűnbánattal és hittel való szívünkbe fogadását. A szeretetet, a segítő és cselekvő szeretetet minden szenvedő embertársunk iránt. És azt a rendíthetetlen, vigasztaló reménységet, hogy földi halálunk nem a vég, hanem az élet igazi teljességének, Isten örökkévaló országának a kapuja mindazok számára, akik a bűnbocsánat hitével lépnek át a földi halál kapuján.

Ezért imádkozzunk mi is szüntelenül földi életünk útján a zsoltáríróval: *„Taníts úgy számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk!”* (Zsolt 90,12)

■ Dr. Nagy Gyuláné

Nincs többé vasárnapi nyitva tartás Szlovéniában

Szlovéniában január 1-jétől hatályos az a törvény, amely tiltja a boltok vasárnapi nyitva tartását.

A jogszabály értelmében a boltoknak vasár- és ünnepnapokon zárva kell tartaniuk. Kivételt ez alól csak az alapvető élelmiszereket árusító boltok képeznek, ám ezek is csupán legfeljebb tíz vasárnapon tarthatnak nyitva egy évben. Nem vonatkozik a rendelet azokra az üzletekre, amelyek a benzinkutaknál, a repülőtéren, a szállodákban, a turista- és sícentrumokban, a határátkelőknél és a régi városrészekben működnek.

Korábban a szlovén lakosság népszavazáson döntött az üzletek vasárnapi zárva tartásáról.

Új Szó/MTI/MK

Sírjaik hol domborulnak?

Emberek tízezreiben él a remény, hogy legalább az eltűnt családtag sírjának helyéről hír érkezik egyszer… Különösen a II. világháború utolsó hónapjaiban maradt el az otthoniak hivatalos értesítése, így az erdélyi harcok kezdetétől a nyugat-magyarországi „végjátékig” több ezer hősi halott sírhelye vált talán örökre azonosíthatatlanná. A legnagyobb vérveszteség a Donnál érte a magyar hadsereget: az eltűntek számát csaknem ötvenezerre teszik a hadtörténészek, és legalább ugyanennyien haltak hősi halált a hómezőkön…

A Magyar Televízió 1-es csatornája 2006. március 3-tól hetente jelentkező műsort indított azoknak a magyar katonáknak és polgári személyeknek a felkutatására, akik a második világháború csatáterein, hadifogságban vagy munkatáborokban tűntek el. Ez utóbbiak száma több százezerre tehető. A műsor a Hadtörténeti Intézet és Múzeum, valamint a Magyar Vöröskereszt ez irányú kutatómunkáját kívánja segíteni.

A keresés esélyeit növeli, hogy lassan megnyílnak az orosz levéltárak, így egyre több hadifogolytábor adatai jutnak el Budapestre. Az alkotók és a levéltárosok remélik, hogy a nyilvánosság révén még azok is információkhoz jutnak, akik már beletörődtek a korábbi elutasításba.

A Kisebbségi és Határon Túli Műsorok Szerkesztőségéhez tartozó műsor készítői várják azok jelentkezését, akiknek a családjában máig eltűntként számon tartott katona vagy polgári személy van. Kérik, hogy a Magyar Televízió címén (1054 Budapest, Szabadság tér 17.) jelentkezzenek azok is, akik lakóhelyükön ismeretlen hősi halottat rejtő sírról tudnak. A műsor elektronikus postacíme: sirjaik@mtv.hu.

Az érdeklődést jelzi, hogy már az első felhívások hatására több tucat levél és elektronikus üzenet érkezett az MTV székházába. A március 3-ai első adásban már az első sikerről is beszámoltak: egy budapesti férfi a televíziósok segítségével jutott Oroszországban eltűntnek hitt nagybátyjai nyomára – Székelykeresztúron.

A kezdeményezés *dr. Holló József Ferenc* vezérőrnagynak, a Hadtörténeti Intézet és Múzeum főigazgatójának, *dr. Havasi Jánosnak*, a Kisebbségi és Határon Túli Műsorok Szerkesztősége vezetőjének, *Kucsma Jenőnének*, a Magyar Vöröskereszt Keresőszolgálata vezetőjének és *dr. Fogarasi Katalinnak*, a Nemzeti Kegyeleti Bizottság titkárának az összefogásával jött létre.

MTI

Katonatemetés valahol a Donnál. (Az archív felvételt a Hadtörténeti Intézet és Múzeum bocsátotta rendelkezésünkre.)

ISTENTISZTELETI REND / *2006. március 19.*

Böjt 3. vasárnapja (Oculi). Liturgikus szín: lila. Lekció: Lk 11,14–28; 1Kir 19,1–8. Alapige: Ef 5,1–9. Énekek: 188., 416.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Simon Attila; de. 10. (német) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. Bence Imre; **II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé** de. 10. Herzog Csaba; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. (összegyülekezés napja) Frenkl Róbert; du. 6. (vecsernye) Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Gerőfi Gyuláné; de. 11. (úrv., kantátazenés) D. dr. Harmati Béla; du. 6. (ifjúsági) Gáncs Péter; **VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Szirmai Zoltán; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. (úrv.) Kertész Géza; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Szpisák Attila; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. Kertész Géza; **VIII., Vajda P. u. 33.** de. 9. Lackner Eszter; **IX., Gát utcai római katolikus templom** de. 11. (úrv.) Szabó Julianna; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. (úrv.) Lackner Eszter; **Kerepesi út 69.** de. 8. Tamásy Tamás; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Joób Máté; de. 11. (úrv.) Joób Máté; du. 6. (vespera) Petri Gábor; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. Petri Gábor; **Magyar tudósok krt. 3. (Egyetemi Lelkészség)** du. 6. (úrv.) Barthel-Rúzsa Zsolt; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Balicza Iván; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Bácskai Károly; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Kendeh György; **XIII., Frangepán u. 41.** de. fél 9. Kendeh György; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Kendeh K. Péter; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. (úrv.) Bátovszky Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 11.** de. 10. (úrv., családi) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Blatniczky János; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Blatniczky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Eszlényi Ákos; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Eszlényi Ákos; **Rákoscsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Wiszkidenszky András; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Wiszkidenszky András; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) Hulej Enikő; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. (úrv.) Hulej Enikő; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Budakeszi (református templom)** (úrv.) Zsugyel Kornél.

■ *Összeállította:* Boda Zsuzsa

Újra az e-mail illemtanáról

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Babics Csaba és Bogdányi Gábor

Manapság már elképzelhetetlen egy névjegykártya e-mail cím nélkül. Kisiskolásoktól a nagypapákig szinte mindenkinek van drótpostafiókja, tömegesen fedezzük fel a modern elektronikus üzenetküldés hasznát és árnyoldalait. Nem árt azonban a szoftverhasználat gyakorlásán túl a levelezés íratlan szabályaiban is elmélyedni, hiszen ezt nem tanították meg az iskolákban, és a tanfolyamok túlnyomó része sem foglalkozik velük. Pedig az eltelt évtizedek alatt jó néhány olyan szabály született, amely megkönnyíti mindennapos drótpostás munkánkat, és segít félreértések nélkül, gördülékenyebben kommunikálni. ***(A szerző egy ízben már írt erről az EvÉletben, de „ismétlés a tudás anyja”… – A szerk.)***

A levelezéshez rengeteg praktikus útmutatást adhatunk. Az interneten sokfelé elérhető a különböző csoportok által megfogalmazott hálózati etikett, a *Netikett*. Ebből szemezgettünk néhány megszívlelendő tanácsot.

Próbáljuk meg leveleinket áttekinthetővé tenni! Habár a levelezőprogramok nagy része csak az egyszerű szöveges üzenetet támogatja – mindenféle kiemelés, például a vastag vagy dőlt betűk használatának lehetősége nélkül –, a jó tördelés sokat segíthet. Tagoljuk bekezdésekre üzenetünket, közöttük pedig hagyjunk egy üres sort. A megszólítást és az aláírást is különítsük el, egy-egy üres sorral választva el őket a levél tartalmától.

Könnyítsük meg a címzett dolgát, és írjuk alá üzenetünket, hiszen az e-mail címből nem mindig derül ki a küldő neve. Írjunk az üzenet végére egy, esetleg két sort arról, hogy miképpen érhetnek el minket. Egyes levelezőprogramokban ezt előre is elkészíthetjük, és az üzeneteink végére automatikusan beilleszti a program. Ezt aláírás vagy „signature” állománynak nevezik.

Érdemes pár szóban összefoglalni a levél témáját a tárgy (subject) mezőben. Ezáltal megkönnyítjük a címzett dolgát: sok beérkező leveléből a tárgy alapján ki tudja választani a fontosabbakat (és nem törli ki egyből a levelünket…).

Amikor egy levélre válaszolunk, levelezőprogramunk általában a teljes eredeti levelet beilleszti a válaszba idézetként a sorok elejére helyezett > jellel. (Lehetőleg ne színezéssel idézzünk, mert azt a levelezőprogramok egy része nem jeleníti meg!) Csak annyit idézzünk az eredetiből, amennyi ahhoz kell, hogy érthető legyen a válasz, és ne többet – de annyit feltétlenül! Rendkívül rossz szokás idézni a teljes eredeti szöveget, és a végére egysoros megjegyzést írni. Viszont az is kellemetlen, ha az olvasónak kell kitalálnia, hogy miről is van szó.

Smiles – variációk az internetes levelezésben használatos hangulatjelekre

Legyünk konzervatívak a küldésben és liberálisak a fogadásban. Ne küldjünk indulatos leveleket (angolul flame-eket) még akkor sem, ha provokálnak bennünket. Másrészt viszont ne legyünk meglepve, ha indulatos levél érkezik; ez esetben okosan tesszük, ha nem válaszolunk rá ugyanolyan stílusban.

Ha továbbküldünk vagy újrapostázunk egy üzenetet, akkor ne változtassuk meg a szövegét! Ha pedig személyes üzenet volt, és egy csoportnak kívánjuk továbbadni, akkor illendő először engedélyt kérni erre a feladótól.

Az interneten történő levelezés nem biztonságos, kivéve ha valamilyen rejtjelező eszközt használunk. Ne írjunk semmi olyat egy elektronikus levélben, amit nem küldenénk el nyílt levelezőlapon.

Használjunk vegyesen kis- és nagybetűt. A CSUPA NAGYBETŰ OLYAN, MINTHA ORDÍTANÁNK!

Használjunk szimbólumokat mondanivalónk hangsúlyozására (*Erre* gondoltam!) és aláhúzásjeleket kiemelésre (Kedvenc könyvem a _Svejk, a derék katona_.)!

Küldjünk rövid választ a feladónak, hogy megkaptuk a levelét, ha úgy gondoljuk, hogy a levél fontossága szükségessé teszi ezt. Különösen akkor járjunk el így, ha csak később lesz időnk részletesen válaszolni. Mivel az e-mail gyors kommunikációs forma, célszerű naponta megnézni, hogy jött-e új levelünk. A beérkezett üzeneteket illik néhány napon belül megválaszolni.

Egy üzenet letöltése a címzett számára is pénzbe kerül, hiszen általában telefonvonalat kell használnia. Ez az alapvető gazdasági oka annak, hogy nem illik hirdetést, reklámot küldeni e-mailben. (Bizonyos nonprofit hálózatokon tiltják is a reklámok küldését.)

Ne küldjünk nagyméretű levelet, nagy mennyiségű kéretlen információt! Ha nagyobb anyagot szeretnénk küldeni, előtte tisztázzuk, hogy valóban kéri-e a címzett, és hogy képes-e fogadni a postaládája.

■ Bogdányi Gábor

FELVIDÉKI BARANGOLÁSOK

Nagyfödémes lutheránus emlékei

A történelmi Felső-Magyarország Pozsony vármegyéjében, a jelenlegi szlovák fővárostól mintegy negyven kilométerre fekszik Nagyfödémes, mai hivatalos nevén Veľké Úľany.

Az őskortól lakott település első okleveles említése 1221-ből származik. Viszontagságos történelme során túlélte a török seregek betörését, a Habsburg-uralmat, az elmúlt századokban igen gyakori tűzvészek és járványok sorát, valamint a 20. század tragédiáit: az 1920-as trianoni diktátumot, a magyarság jogvesztését, a mindezt megismétlő 1947-es párizsi békeszerződést, a kitelepítéseket és a reszlovakizációt.

A magyar–szlovák nyelvhatár déli oldalán fekvő mátyusföldi településen jelenleg 4200 lakos él, háromnegyedében magyarok, egynegyed részben szlovákok. A Galántai járás legprosperálóbb falvaként számon tartott községhez számos nevezetesség kötődik, jó néhány műemlék teszi érdekessé az idelátogatók számára. Ezek közül kiemelkedik *Lacsny Miklós* 1828-ban alapított első közép-európai cukorgyára és az ugyanebben az esztendőben emelt klasszicista kúriája. A Szent Mihály arkangyalról elnevezett római katolikus templom építését 1594-ben kezdték reneszánsz stílusban, 1670-ben kapott a maihoz hasonló formát; a későbbiekben toronnyal és mellékhajóval toldották meg. A nemrégiben európai uniós támogatással felújított kálváriájának Fájdalmas Szűz Máriáról elnevezett klasszicista stílusú kápolnája 1756-ban épült, stációi pedig 1900-ban emeltettek.

Nagyfödémest jelenleg – mint általában az elmúlt századokban is – többségükben római katolikusok lakják, de jelen voltak és ma is jelen vannak az evangélikusok is. A település népessége a reformáció lutheri ágához csatlakozott, az *Ágostai hitvallást* követte, egészen a *Kollonics* és *Szelepcsényi* érsek által irányított 17. század végi ellenreformációig. 1683-ban *Thököly Imre* lutheránus fejedelem foglalta el csapataival Nagyfödémest, főhadiszállását az evangélikus parókián rendezve be.

A SZERZŐ FELVÉTELE

A ma is létező és működő evangélikus gyülekezetet az 1947-es magyar–csehszlovák lakosságcsere eredményeként a délkelet-magyarországi Pitvarosról és Tótkomlósról idekerült – a történelem fintoraként sok esetben őseik nyelvét sem ismerő – szlovákok alapították.

Templomuk 1958-ban jött létre az egykori Pálffy-uradalom egyik, akkoriban raktárként használt gazdasági épületének átépítésével. Az egyszerű, hosszúkás alaprajzú épület sima homlokzatait félkörös lezárású ablakok tagolják. A keresztben kicsúcsosodó bejárat az utca felőli oldalon nyílik. Csúcsos homlokzata tetején apró tornyocska ül, melyet kétsorosan hangnyílások tagolnak.

A templom belsejét egyenes mennyezet fedi. A belső berendezés új keletű, a padok a pozsonyi Védcölöp utcai evangélikus kórház kápolnájából kerültek ide. A templomhoz kapcsolódik az evangélikus parókia épülete, amelyet a Pálffy-uradalomnak a 19. század elején épült, klasszicista stílusú intézői lakából alakítottak ki. Az egyszerű, *L* alaprajzú épületnek eredetileg árkádos folyosója volt, melyet mára részben befalaztak és beüvegeztek. A település evangélikus híveinek szépen gondozott sírjait a falu temetőjének egy elkülönített részében kereshetjük fel.

■ Rezsabek Nándor

EVÉL&LEVÉL&EVÉL&LEVÉL

Egy koronatanú leveléből

Tisztelt Szerkesztőség!

Amikor kézhez vettem az *Evangélikus Élet* február 12-i számát, hamarosan elolvastam a 4. oldalon az *Imádkozzunk és ünnepeljünk együtt a világ egyházaival* című cikket. Az első hasáb tartalmát jónak és történelmileg pontosnak tartom. Örülök, hogy a végén *id. Benczúr Lászlót* idézi a szerző. Visszaemlékezései pontosak, ellentétben a második hasábban olvasható sorokkal, amelyekben – az Egyházak Világtanácsa (EVT) Amszterdamban tartott első nagygyűlésének magyar evangélikus képviseletével kapcsolatban – több téves adat is található.

A „sajátos, félhivatalos státusban” kezdetű mondat szinte teljes mértékben hibás, mert *Jánosi* (helyesen: *Jánossy*) *Lajos* professzor nem volt jelen Amszterdamban. De ott volt – a Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) hivatalos laikus delegátusaként – *dr. Radvánszky Antal,* az akkori egyetemes felügyelő, *dr. Radvánszky Albert* unokaöccse, aki mint a Magyar Nemzeti Banknak a Svájci Nemzeti Bankhoz akkreditált magas rangú alkalmazottja ekkor Svájcban dolgozott.

Amikor a MEE Egyetemes (Országos) Presbitériuma az Amszterdamba kiküldendő kéttagú, szavazójoggal rendelkező delegáció jelölésével foglalkozott, laikus delegátusnak – *Ordass Lajos* püspök mellé – tehát Radvánszky Antalt jelölte. Ők ketten rendelkeztek volna szavazati joggal az EVT 1948 augusztusában lezajlott alakuló gyűlésén. (Dr. Radvánszky Antal minden probléma nélkül megérkezett a megnyitóünnepélyre. Végig ott is volt a nagygyűlésen, és mint a MEE szabályosan megválasztott delegátusa minden szavazásban ilyen minőségében vett részt.)

Minden egyháznak joga volt két helyettes delegátust is kijelölni arra az esetre, ha az egyházat eredetileg képviselő delegátus valamilyen okból nem tud megjelenni a gyűlésen. Erre a két helyre a MEE eredetileg csak *Vajta Vilmost* jelölte, aki a svédországi Lundban folytatott tanulmányokat magyar állami ösztöndíjjal, magasabb teológiai fokozat elérése céljából. A második delegátushelyettes helyére a jelölőbizottság azonban nem javasolt senkit; gondolom, ennek anyagi okai is voltak.

Vajta Vilmos ekkor már doktori disszertációján dolgozott, és Ordass püspök úrtól kapott engedélyt ennek a munkának Svédországban való befejezésére. Így ő mindenképpen azt tervezte, hogy részt vesz – mint helyettes delegátus – az EVT alakuló gyűlésén, majd pedig visszatér Svédországba.

Leskó Béla és én – akik 1946 decembere óta Svédországban voltunk magyar ösztöndíjasok – úgy terveztük, hogy látogatóként magunk is részt veszünk a nagygyűlésen, mielőtt visszatérnénk Magyarországra, hogy egyházi szolgálatba álljunk. Mi tehát mint látogatók (megfigyelők) szintén Amszterdamban terveztünk tölteni két hetet, természetesen magunkon kívül senkit sem képviselve. (Költségeinket saját magunk fedeztük, több külföldi barátunk anyagi támogatása révén.)

A „felállás” március elején azonban megváltozott. Ekkor Ordass püspök úrnak sikerült engedélyt kapnia, hogy egy pár napra kiutazzon – egyházi meghívás alapján – Svájcba. Onnan küldött Vajta Vilmosnak egy levelet. Ebben megírta: sok jel arra mutat, hogy nem kap majd engedélyt augusztusban arra, hogy az EVT amszterdami alakuló gyűlésen részt vegyen; félő, hogy a magyar kormány nem ad neki ilyen célra kiutazási engedélyt. Összefüggött ez azzal, hogy az akkori magyar kormány elhatározta az egyházi iskolák államosítását, és közismert volt Ordass Lajosnak és püspöktársainak álláspontja ebben a kérdésben.

Levelében Ordass püspök úr a következőket ajánlotta: ha ő nem vehet részt az amszterdami gyűlésen, a helyét vegye át Vajta Vilmos, tehát legyen teljes jogú delegátus. Ordass Lajos helyettesítése azonban ennél is többet foglalt magában, konkrétan egy reggeli áhítat megtartását, amire eredetileg Ordasst kérték fel. Ordass püspök javasolta továbbá azt is, hogy miután mi ketten – Leskó Béla és e sorok írója – érvényes magyar útlevéllel tartózkodunk külföldön, legyünk a MEE helyettes delegátusai. (Egyikünk tehát vegye át Vajta Vilmos korábbi helyét, másikunk pedig az addig még betöltetlenként maradt helyettes delegátusi helyet.)

Ordass Lajos nemcsak Vajta Vilmossal közölte ezt, hanem – még svájci tartózkodása idején – az EVT alakuló gyűlésének rendezőbizottságával is. Így azután Amszterdamba való érkezésünkkor nemcsak dr. Radvánszkyt várták hivatalos papírok, de Vajta Vilmos, Leskó Béla számára, illetve számomra is előkészítették azokat. Mi mindvégig ott voltunk a megalakult világszervezet gyűlésén. Radvánszky és Vajta aláírták a szükséges okmányokat, amelyek másolatát bizonyosan elküldték Magyarországra. Vagyis az *EvÉletben* megjelent írással ellentétben nem „sajátos, félhivatalosa státusban”, hanem teljesen hivatalos minőségben képviseltük az EVT alakuló gyűlésén a Magyarországi Evangélikus Egyházat.

Az említett delegátusok közül én vagyok az utolsó még élő személy. Leskó Béla kollégám 1988-ban hunyt el Svédországban, 1998-ban meghalt Vajta Vilmos, majd az ezredforduló körül dr. Radvánszky Antal is. (De még él mindhármuk felesége, és velük kapcsolatban vagyok.) Az EVT akkori magyar delegátusait és helyetteseit szinte kivétel nélkül mind megismertem – vagy az amszterdami nagygyűlés során, vagy már korábban, amikor még Magyarországon találkoztam velük. Talán közülük is már csak a mostani református püspök, *Bogárdi Szabó István* édesanyja él, aki mint megfigyelő és ifjúsági képviselő vett részt az amszterdami gyűlésen. Ő, valamint a témát feldolgozó id. Benczúr László lelkész tudná leginkább hitelesíteni az elmondottakat. De talán mások is, illetve főleg az *Új Harangszó* 1948. augusztusi és szeptemberi számai, amelyek még közöltek beszámolókat az amszterdami eseményekről Leskó Bélától és e sorok írójától.

Pósfay György *(Genf)*

A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beérkezett leveleket rövidített és szerkesztett formában közölje. A levelek teljes terjedelmükben, szerkesztetlenül lapunk internetes kiadásában olvashatók (www.evelet.hu).

SZERETETVENDÉGSÉGRE…

Linzerkoszorú

Hozzávalók: *10 dkg cukor, 25 dkg vaj* vagy *margarin, 30 dkg finomliszt, 1 egész tojás, 1 csomag vaníliás cukor, 1 tojásfehérje, ízesítéshez baracklekvár.*

Az alapanyagokból linzertésztát gyúrunk, hideg helyen egy órát pihentetjük. Fél centiméteres vastagságúra nyújtjuk, majd tésztaszaggatóval formákat szaggatunk ki belőle. Az így elkészített tésztaformák közül minden másodiknak a közepét egy kisebb méretű tésztaszaggatóval kilyukasztjuk, majd ezeket tojásfehérjével megkenjük. A tetejüket megszórhatjuk darált dióval. Kb. 20 percig sütjük, amíg aranysárga nem lesz a tészta. Ha kihűlt, egy-egy lyukas, illetve teli korongú tésztadarabot baracklekvárral összeragasztunk úgy, hogy a kiszúrt lyukon a lekvár egy picit kitüremkedjen.

FOTÓ: BODA ZSUZSA

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

Ezen a héten a következő gyülekezetekért, illetve alkalomért imádkozunk: Tamási (vasárnap), Eger (hétfő), Szolnok (kedd), Szélrózsa találkozó (szerda), Öskü (csütörtök), Csákvár (péntek), Szügy (szombat).

A Lutheránus Megújulás által szervezett imamozgalom

Ezen az oldalon lapunk múlt heti számában közöltük első ízben a Lutheránus Megújulás által szervezett imamozgalom hirdetését. A felhívás a mozgalom anyagi támogatására vonatkozó kérést is tartalmazott. Bár a szervezők jogosan feltételezték, hogy e helyütt csak fizetett hirdetésként jelentethetik meg heti rendszerességgel imakéréseiket, a kiadó kész térítésmentesen helyet biztosítani a lapunk ez évi 10. számában meghirdetett mozgalom nyolc-tíz soros közleményeinek.

Az Evangélikus Nők Klubjának következő alkalmát március 18-án, szombaton 10 órai kezdettel tartjuk az evangélikus egyház országos irodájában (Budapest VIII., Üllői út 24.) *Fiatalon, keresztényként, hivatásban* címmel. Az alkalom vendégei: *dr. Szabó Cecília* orvos és *Galli Tamás* mérnök. Minden érdeklődőt szeretettel hívunk és várunk!

A Csillaghegy–Békásmegyeri Evangélikus Egyházközség március 19-én szeretettel várja híveit és barátait a békási evangélikus templomba (1038 Budapest, Mező u. 12.) az összegyülekezés napjára. A délelőtt 10 órai istentiszteleten *Frenkl Róbert* országos felügyelő prédikál. 12 órakor közös ebédre hívunk mindenkit. 14 órakor a *Négyes hatos* énekegyüttes emberi és állati dolgokról énekel. Ezt követően *Politizálnak-e az állatok?* címmel *Csányi Vilmos* etológus, akadémikus az állatok „közéletének" titkairól beszélget a jelenlévőkkel. A 16 órakor kezdődő vecsernyén igét hirdet *Donáth László* lelkész.

Kantátazenés istentisztelet lesz a Deák téren március 19-én, vasárnap 11 órakor. Műsoron *J. S. Bach*: *Widerstehe doch der Sünde.* Közreműködik *Németh Judit,* valamint a Lutheránia ének- és zenekar *Kamp Salamon* vezényletével. Orgonán játszik *Trajtler Gábor.*

Evangélikus istentisztelet-közvetítés a Magyar Rádióban

A Magyar Rádió a Kossuth adó hullámhosszán március 19-én 10 órai kezdettel Szombathelyről közvetíti az istentiszteletet. Igét hirdet *Gregersen Labossa György,* a gyülekezet lelkésze.

Húsvéti akció
15% kedvezmény
Templomok, parókiák egyházi épületek részére
AQUAPOL®
SALÉTROMOS,
nedves házak szigetelése
bontás nélkül,
20 év szavatossággal!
Felmérés az ország egész területén, ISO 9001/2000 minősítéssel.
Tel.: 46/382-090, 70/333-1974
E-mail: info@aquapol.hu
Web: www.aquapol.hu

Transzplantáció és hit címmel *Mihály Sándor,* a Hungarotransplant Országos Koordinációs Központ vezetője tart előadást a Deák téri Evangélikus Szabadegyetemen március 22-én 18 órai kezdettel a Pesti Evangélikus Egyház Deák Téri Gyülekezetének dísztermében (Budapest V. kerület, Deák tér 4.). Honlap: *http://szabadegyetem.lutheran.hu.*

Fizessen elő lapunkra!

APRÓHIRDETÉS

1945 előtti könyveket, könyvtárat vásárolnék. Tel.: 1/340-8016.

Zongora-, pianínó-adásvétel, -hangolás, -javítás garanciával. Hámori Zsolt, tel.: 20/824-6510.

Templomok, templomtornyok, villámvédelmi rendszerek tatarozása, újak építése. Megkeresésre referencialistát küldünk. Bede László építőipari vállalkozó. 6000 Kecskemét, Győzelem u. 6. Tel.: 30/943-5089.

Toronysisak javítását, bádogozását, festését, villámhárító elkészítését vállalom. Török Lajos, 8881 Sormás, Petőfi u. 34. Tel.: 93/375-194.

Nyelvi táborok Angliában, Svájcban. Tel.: 1/276-9675, *www.gabonagamag.hu.*

Megjelent a *Magyarország orgonái* című színes, 150 orgonát bemutató könyv húsvétra kedvezményes áron (7900 Ft/db + 690 Ft postaköltség csekken történő befizetéssel vagy átutalással: 52700055-20034978-01200008). Megrendelhető: Magyarországi Orgonák Alapítvány, 6400 Kiskunhalas, Árpád u. 2. Tel.: 70/452-5165.

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból március 19-től március 26-ig

VASÁRNAP

5.25 / mtv és m2
A *Hajnali gondolatok* mai adásában Tamásy Tamás evangélikus lelkészt hallhatjuk.
10.04 / Kossuth rádió
Evangélikus istentisztelet közvetítése Szombathelyről. Igét hirdet Gregersen Labossa György lelkész. (56')
12.05 / Duna Tv
Élő egyház (26')
15.15 / mtv
Örömhír. Az evangélikus egyház műsora (26')
20.00 / PAX
Egyház és állam (premier)
8. rész: A szolgáló egyház
Szebik Imre beszél a diktatúra éveiről, a rendszerváltásról és az azóta kialakított törvényi szabályozásokról.

HÉTFŐ

11.35 / Bartók rádió
A hét zeneműve
Bartók: Divertimento (25')
11.45 / Petőfi rádió
Szimbólumok hétről hétre
A tavasz madarai
13.30 / Kossuth rádió
Krisztus közöttünk!
A görög katolikus egyház félórája
15.00 / PAX
Ébredés, 1. rész (ZMC – 29')
16.05 / Bartók rádió
Muzsikáló délután
20.35 / PAX
Fejezetek a magyar kereszténység történetéből
1. rész: Zarándokút (26')
23.20 / Duna Tv
Időjárás-jelentés
(lengyel játékfilm, 2003) (95')

KEDD

13.30 / Kossuth rádió
Tanúim lesztek!
A római katolikus egyház félórája
15.00 / PAX
Ébredés, 2. rész (ZMC – 29')
15.04 / Kossuth rádió
Szóljon hozzá!
Hangos recept
Mire jó a magzatkori genetika? (56')
20.00 / Bartók rádió
Összkiadás – Mozart minden műve, 30. rész (120')
21.04 / Petőfi rádió
Rádiószínház: Leváltitok
Erki Edit összeállítása Gelléri Andor Endre „Egy önérzet története" című műve alapján.
21.05 / Kossuth rádió
Nemzetközi vallási híradó (30')

SZERDA

13.30 / Kossuth rádió
„Tebenned bíztunk eleitől fogva…"
A református egyház félórája
15.40 / Bartók rádió
Hitélet és történelem. Felnőtté válás a barcasági csángóknál
Beszélgetés Veres Emese-Gyöngyvér néprajzkutatóval (20')
16.05 / mtv
Kultúrák és vallások az ókor romjain. 1. rész: Szerzetesség Szíriában (15')
20.04 / Kossuth rádió
Aranyemberek
D. Szabó Dániel, a Magyar Reformátusok Világszövetségének elnöke (30')
21.00 / m2
Férjem, Bartók Béla (39')

CSÜTÖRTÖK

5.25 / mtv és m2
A *Hajnali gondolatok* mai adásában Tamásy Tamásné evangélikus lelkészt hallhatjuk.
8.30 / Duna Tv
Élő egyház (ism.) (26')
10.00 / Filmmúzeum
A beszélő köntös (magyar történelmi film, 1941) (92')
15.41 / Bartók rádió
Kóruspódium (19')
16.00 / Duna Tv
Prizma. A csontritkulásos betegek rehabilitációja (26')
20.35 / PAX
Fejezetek a magyar kereszténység történetéből, 4. rész (27')
22.35 / Duna Tv
Saraband
(svéd játékfilm, 2003–2004) (107')

PÉNTEK

13.30 / mtv
Sírjaik hol domborulnak?
Eltűnt magyar katonák nyomában *(riport-dokumentumfilm)* 24/4. rész (25')
13.30 / Kossuth rádió
Az Úr közel!
A baptista egyház félórája
15.00 / PAX
Ébredés, 5. rész (ZMC – 29')
15.05 / Filmmúzeum
Az új rokon (magyar filmvígjáték, 1934) (84')
19.00 / PAX (premier)
A bennünk élő mítosz
2. rész: Aranykor és özönvíz (52')
19.35 / m2
Ünnepi hangverseny Bartók Béla születésének 125. évfordulója alkalmából

SZOMBAT

11.00 / mtv és m2
Evangélikus püspökiktatás. Közvetítés Miskolcról (90')
11.05 / Petőfi rádió
Jó karból, erős gyökérből
A családról Jelenits István asztaltársaságában, IV/1. rész: A hűség
12.05 / Duna Tv
Isten kezében
Árvák apostola. Beszélgetés Regőczi Istvánnal (26')
20.00 / PAX (premier)
Egyház és állam
9. rész: Visszafelé nem lehet menni. Hogyan tudja pozitívan alakítani Magyarország imázsát az evangélikus egyház? Többek között erről beszél dr. Frenkl Róbert országos felügyelő. (40')

VASÁRNAP

9.00 / m2
Örömhír
Az evangélikus egyház műsora (ism.) (26')
12.05 / Duna Tv
Fabiny Tamás evangélikus püspök beiktatása Miskolcon (felvételről) (60')
15.05 / Bartók rádió
Beszélgetés az egyházzenéről
Számszimbolika, számmisztika, 1. rész (55')
15.10 / mtv
Örömhír
A református egyház műsora (26')
21.33 / Bartók rádió
Hajtottam ágát, szedtem virágát
Válogatás a magyar népköltészet gyöngyszemeiből (12')

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Figyeljetek rám, ti népek, hallgassatok rám, nemzetek! Mert tanítás származik tőlem, és törvényemet a népek világosságává teszem hamarosan. Ézs 51,4 (Jn 15,11; Lk 9,57–62; Ef 5,1–8a; Zsolt 35,1–18) Oculi a „szemek vasárnapja". A próféta arra szólítja fel népét, sőt minden nemzetet, hogy miként a diákok a tanítómesterre emelik figyelő tekintetüket, ők úgy hallgassanak a megfeszített Úrra, aki szenvedésével és halálával adja a legnagyobb tanítást, mert kinyilatkoztatja, hogy törvénye nem más, mint az élet odaadásáig is elmenő szeretet. Ennek kell hamarosan a népek világosságává válnia. De mindenekelőtt Isten népének kell, hogy ezt a fényt sugározza.

Hétfő

Vezetem majd a vakokat olyan úton, amelyet nem ismertek, ismeretlen ösvényeken viszem őket. Ézs 42,16a (Lk 6,39–40a; Lk 14,/25–26/27–33/34–35/; Jn 13,36–38) A próféta azokat mondja vaknak, akik előtt az önfeláldozó szeretet ismeretlen ösvény, mert szüntelenül önmaguk igazát keresik, és gőgösen megvetik, sőt gyűlölik azokat, akik nem akarják elfogadni, hogy egyedül ők jelentik a mértéket, amelyhez mindenki másnak igazodnia kell. A próféta olyannak ismeri Istent, aki még az ilyen „mértékadókról" sem mond le, hanem önimádatuktól megszabadítva a szeretet útján vezeti őket.

Kedd

Az ezüsthöz tégely kell, az aranyhoz olvasztókemence, de a szívek vizsgálója az Úr. Péld 17,3 (Jn 6,5–6; Jób 7,11–21; Jn 14,1–7) Már az ókorban is tudták, hogy a nemesfémeket csak olvasztással lehet elválasztani a velük ötvözetet alkotó idegen anyagoktól. A lemosás vagy más külső tisztogatás nem segít. Isten is jól látja, hogy az emberen nem csak külső szennyeződés az, ami az ő teremtő szándékától idegen. A bűn az ember velejéig hatolt, és szívével alkot ötvözetet. Kimosni, kilúgozni nem lehet: csak Isten izzó szeretetének kohójában válhat le a salak arról a képmásról, amelyet Isten önmaga hasonlóságára alkotott, és amelyet a megteremtésének napján embernek nevezett el.

Szerda

Nemzedékről nemzedékre dicsérik műveidet, hirdetik hatalmas tetteidet. Zsolt 145,4 (2Tim 1,5; Mk 9,38–41/42–47/; Jn 14,8–14) Isten a teremtéstől kezdve számtalan hatalmas tettet vitt véghez. Megmutatta dicsőségét és erejét a mennyen is, és a földön is. Népét többször is csodálatosan megszabadította. A zsoltáros mégis mindenekelőtt abban látja nagyságát, hogy kegyelmesen és jóságosan bánik az emberekkel: lehajol az elesetthez, támogatja és fölegyenesíti a görnyedezőt, meghallgatja és megsegíti a benne reménykedőket (lásd Zsolt 145,14–19).

Csütörtök

Megóv engem sátrában a veszedelem napján. Elrejt sátra mélyén, magas kősziklára helyez engem. Zsolt 27,5 (ApCsel 4,13; Mk 8/10–13/14–21; Jn 14,15–21) A sátor Isten fizikai jelenlétének alkalmi helyét jelöli az Ószövetségben. De ez csak előkép: Isten Jézus Krisztus emberi személyében, a testté lett örök Igében már nemcsak alkalmi szállást vett köztünk, hanem a világ végéig itt sátorozik, és velünk van minden nap igéje és szentségei által. És ahogy a szent sátor egykor oltalomhely volt a bűne következménye elől menekülőnek, úgy Jézus Krisztusban ma is oltalom vár mindenkit, aki bűnnel terhelt lelkiismeretétől űzve hozzá menekül.

Péntek

Uram, Istenem, hozzád menekülök! Szabadíts meg üldözőimtől, és ments meg engem. Zsolt 7,2 (Mk 13,11; Mt 10,34–39; Jn 14,22–26) Ez az imádságunk mindig meghallgatásra talál, valahányszor megnyílik a szemünk, és felismerjük, hogy a valódi veszély nem az emberektől elszenvedett üldözésben leselkedik ránk, hanem bűnös hajlamunk és az ezt nap mint nap ellenünk fordító kísértő taszít végső romlásba minket. Isten azonban kész megszabadítani és megmenteni bennünket, ha nem kételkedünk abban, hogy ő akkor is a mi oldalunkon áll, amikor tehetetlennek érezzük magunkat bűneink és a kísértő hatalmával szemben.

Szombat

Jó és igaz az Úr, ezért megmutatja a vétkeseknek a jó utat. Zsolt 25,8 (Gal 2,16; Lk 17,28–33; Jn 14,27–31) Isten éppen abban mutatta meg irántunk való jóságát, igazságát és hűségét, hogy az ártatlan Jézus szenvedését és halálát nem bűneink ítéletének igazolására, hanem eltörlésére használja. Bár ő igaz és szent Isten, mégsem kell rettegve menekülnünk tőle, hanem ellenkezőleg: gyermeki bizalommal hozzá kell futnunk, mert ő megszabadít minden bűntől, és megment az ítélettől. Ezért a vétkesek számára is csak az lehet jó út, amely őhozzá vezet.

■ Véghelyi Antal

Következő számunkban:

Interjú D. Szebik Imre nyugalmazott elnök-püspökkel

Evangélikus Élet
A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu
EvÉlet on-line: www.evelet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195. **Szerkesztőségi titkár**: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). **Olvasószerkesztők**: Győri Virág vez. szerk. (virag.gyori@lutheran.hu), Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor**: Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). **Tervezőszerkesztő**: Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). **Főmunkatárs**: Gazdag Zsuzsanna (zsuzsa.gazdag@lutheran.hu)

Rovatvezetők: Bogdányi Gábor – EvElet OnLine (gabor.bogdanyi@lutheran.hu), Hafenscher Károly ifj. – Liturgikus sarok (hafo@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio Oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Kőháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu)

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK)
INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518, fax: 486-1229. **Felelős kiadó**: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu)

Nyomdai előállítás: Szikra Lapnyomda Rt. Felelős vezető: Máthé Sándor vezérigazgató
E-mail: szikra.kervigh@szikralapnyomda.hu

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön negyed évre 2145 Ft, fél évre 4290 Ft, egy évre 8580 Ft, szomszédos országba egy évre 29 000 Ft (116 euró), egyéb külföldi országba egy évre 33 800 Ft (135 euró).

Csak a minden hónap 16-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével töröltetni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétvégi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.